

פתרון מורחב חלק מהותי- יוני 21 :

1. אברהם הורשע על ידי בית המשפט השלום בחדרה בעבירה של התפרצות לדירה ונידון לשנת מאסר בפועל. נגד אברהם תלוי ועומד מאסר על תנאי לשנתיים בשל עבירת התפרצות. אברהם ביקש מבית המשפט להימנע מלהפעיל את המאסר על תנאי נגדו בשל מצבו הרפואי ולא להוסיף לו תקופת מאסר לשנת המאסר שהוטלה עליו. מה הדין?

- א. בית המשפט חייב להפעיל את המאסר על תנאי.
- ב. בית המשפט רשאי להאריך את תקופת המאסר על תנאי רק במקרה שבו אברהם עובר טיפול גמילה למשתמשים בסמים.
- ג. לבית המשפט יש שיקול דעת רחב להימנע מלהפעיל את המאסר על תנאי.
- ד. בית המשפט רשאי להאריך את תקופת המאסר על תנאי מכיוון שאברהם עבר תוך תקופת התנאי עבירה נוספת אחת בלבד.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיפים 55, 56 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

55. הפעלתו של מאסר על תנאי

(1) מי שנידון למאסר על תנאי והורשע בשל עבירה נוספת, יצווה בית המשפט על הפעלת המאסר על תנאי.

(2) בצו לפי סעיף קטן (א) רשאי בית המשפט להורות שהפעלת המאסר על תנאי תהיה בכפוף לתוצאות הערעור על ההרשעה בשל העבירה הנוספת.

(3) צו לפי סעיף זה יינתן מאת בית המשפט שהרשיע את הנידון בשל העבירה הנוספת, והוא יכול להינתן מאת כל שופט של אותו בית משפט.

56. הארכת תקופת התנאי

(1) בית המשפט שהרשיע נאשם בשל עבירה נוספת ולא הטיל עליו בשל אותה עבירה עונש מאסר רשאי, על אף האמור בסעיף 55 ובמקום לצוות על הפעלת המאסר על תנאי, לצוות, מטעמים שיירשמו, על הארכת תקופת התנאי, או חידושה, לתקופה נוספת שלא תעלה על שנתיים, אם שוכנע בית המשפט שבנסיבות העניין לא יהיה צודק להפעיל את המאסר על תנאי.

(2) לא ישתמש בית המשפט בסמכות לפי סעיף זה אלא לגבי ההרשעה הראשונה של הנאשם בשל עבירה נוספת.

(3) האריך בית המשפט את תקופת התנאי לתקופה נוספת לפני תום תקופת התנאי, תחל תקופת התנאי הנוספת בתום תקופת התנאי; חידש בית המשפט את תקופת התנאי לאחר שתמה תקופת התנאי, תחל תקופת התנאי הנוספת מיום מתן פסק הדין, והכל כשבית המשפט לא הורה אחרת.

כלל הקבוע בס' 55(א) לחוק העונשין הוא שבמצב בו נידון עבר עבירה נוספת במהלך תקופת התנאי והורשע בה, בית המשפט חייב לצוות על הפעלת עונש המאסר על תנאי. עם זאת, ישנו חריג לכלל זה, הקבוע בס' 56(א) לחוק העונשין, לפיו ביהמ"ש רשאי להאריך את התנאי (במקום להורות על הפעלתו), במידה ומתקיימים מס' תנאים מצטברים: (1) ביהמ"ש הרשיע את הנידון; (2) ביהמ"ש לא הטיל על הנידון עונש מאסר בשל העבירה הנוספת; (3) זו ההרשעה הראשונה של הנאשם בעבירה הנוספת; (4) ביהמ"ש שוכנע שבנסיבות העניין לא יהיה צודק להפעיל את המאסר על תנאי; (5) מטעמים שיירשמו; (6) הארכת המאסר על התנאי או חידושו תהיה לתקופה נוספת של עד שנתיים.

יישום: בעניינו, אברהם הורשע ונידון לשנת מאסר בשל העבירה הנוספת. לכן, לא מתקיים תנאי מס' 2 לחריג וביהמ"ש לא רשאי לפעול על-פיו. ביהמ"ש חייב לפעול לפי הכלל בס' 55(א).

2. על דורון הוטל מאסר עולם. הוא החל לשאת את עונשו לפני 5 שנים. ועדת שחרורים מיוחדת מעוניינת להמליץ לנשיא המדינה להמיר את עונשו של דורון בעונש מאסר קצוב. מה הדין?

- א. בנסיבות העניין תוכל הוועדה להמליץ לנשיא המדינה לקצוב את עונשו של דורון, ובלבד שעונש המאסר לא יפחת מ-25 שנה.
- ב. בנסיבות העניין תוכל הוועדה להמליץ לנשיא המדינה לקצוב את עונשו של דורון, ובלבד שעונש המאסר לא יפחת מ-30 שנה.
- ג. בנסיבות העניין תוכל הוועדה להמליץ לנשיא המדינה לקצוב את עונשו של דורון, ובלבד שעברו 7 שנים מביצוע העבירה שבגינה נשפט דורון.
- ד. בנסיבות העניין לא תוכל הוועדה להמליץ לנשיא המדינה לקצוב את עונשו של דורון.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 29 לחוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א-2011

סעיף 11 לחוק יסוד: נשיא המדינה

29. המלצה בענין קציבת עונש מאסר עולם

(1) ועדת שחרורים מיוחדת רשאית, לבקשתו של אסיר עולם, להמליץ לפני נשיא המדינה להקל בעונשו של האסיר באמצעות המרת עונשו בעונש מאסר קצוב, בהתאם לסמכות הנתונה לו לפי סעיף 11(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה (בחוק זה – קציבת עונש) לאחר שחלפו לפחות שבע שנים מהיום שהחל לשאת את מאסרו, ובלבד שהתקופה שתמליץ לקצוב לא תפחת מ-30 שנים.

11. תפקידים וסמכויות

(2) לנשיא המדינה נתונה הסמכות לחון עבריינים ולהקל בעונשים על ידי הפחתתם או המרתם.

יישום: מנתוני השאלה עולה כי ועדת השחרורים מעוניינת להמליץ לפני נשיא המדינה להקל בעונשו של דורון ולהמירו ממאסר עולם למאסר קצוב. עוד נתון כי דורון החל לשאת את עונשו לפני 5 שנים.

לפי ס' 29 לחוק שחרור על תנאי ממאסר, ועדת השחרורים יכולה להמליץ רק לבקשתו של אסיר עולם ורק לאחר שחלפו 7 שנים מהיום שהחל לשאת את מאסרו. לכן, בעניינו, הוועדה לא רשאית להמליץ לנשיא המדינה לקצוב את עונשו של דורון.

3. לטובול ולמילר היה סכסוך בעלות על מגרש המצוי בגבעת שמואל. הצדדים הסכימו למנות את עפרון כבורר מוסכם בהתאם לחוק הבוררות, התשכ"ח-1968. עפרון פסק כי המגרש יירשם על שמו של טובול. מילר, שלא היה שבע רצון מתוצאות פסק הבורר, הגיש לבית המשפט המחוזי מרכז תביעה נגד עפרון בגין כך שפסיקתו הרשלנית גרמה למילר נזק, המוערך על ידיו בסכום של 2.45 מיליון ₪, במגרש אחר שבבעלותו הצמוד למגרש שלגביו ניתן פסק הבורר. מה הדין?

- א. בית המשפט ידחה את התביעה.
- ב. בית המשפט יברר את התביעה ויכריע בה בהתאם לראיות שיוצגו בפניו.
- ג. בית המשפט יעביר את הדיון לבית המשפט השלום.
- ד. מאחר שעפרון איננו עורך דין ואף אינו אוחד בתעודת "בורר מוסמך", בסמכות בית המשפט המחוזי להעביר את ההכרעה בפני בורר מוסמך חלופי.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 8 לפקודת הנזיקין

8. רשות שופטת

אדם שהוא גופו בית משפט או בית דין או אחד מחבריהם, או שהוא ממלא כדין חובותיו של אדם כאמור, וכל אדם אחר המבצע פעולות שיפוט, לרבות בורר – לא תוגש נגדו תובענה על עוולה שעשה במילוי תפקידו השיפוטי.

יישום: נתון בשאלה כי עפרון מונה כבורר מוסכם בין הצדדים בהתאם לדין. מילר, אחד הצדדים אשר לא היה שבע רצון מפסיקתו, הגיש נגד עפרון הבורר תביעה על עוולה שעשה, לטענתו, במילוי תפקידו השיפוטי, בגין "פסיקתו הרשלנית". בהתאם ללשון ס' 8 לפקודת הנזיקין, אדם המהווה גוף שיפוטי שמונה כדין, כולל בורר, לא תוגש נגדו תובענה על עוולה שעשה במילוי תפקידו השיפוטי. לכן, התביעה תידחה.

4. איזה מבין המשפטים הבאים אינו נכון לגבי חברה פרטית שאיננה חברת איגרות חוב (להלן: החברה) על פי חוק החברות, התשנ"ט-1999?

- א. לחברה יכול להיות דירקטור אחד בלבד.
- ב. תאגיד אינו כשיר לכהן כדירקטור בחברה.
- ג. ניתן לקבל החלטה פה אחד ע"י כל בעלי המניות הזכאים להצביע באסיפה הכללית ללא הזמנה וללא התכנסות.
- ד. יו"ר הדירקטוריון יכול לכהן כמנכ"ל החברה.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיפים 235, 219, 95, 76 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

76. החלטה ללא התכנסות

בחברה פרטית ניתן לקבל החלטה באסיפה כללית ללא הזמנה וללא התכנסות ובלבד שההחלטה תתקבל פה אחד על ידי כל בעלי המניות הזכאים להצביע באסיפה הכללית.

95. סייג לבחירת יושב ראש דירקטוריון

(1) בחברה ציבורית לא יכהן כיושב ראש הדירקטוריון מנהלה הכללי של החברה או קרובו, אלא לפי הוראות סעיף 121(ג); לא יכהן כיושב ראש הדירקטוריון בחברה ציבורית מי שכפוף למנהל הכללי,

במישרין או בעקיפין; דירקטור בתאגיד בשליטת חברה ציבורית רשאי לכהן כיושב ראש הדירקטוריון בחברה הציבורית.

(2) [...]

(3) [...]

(4) הוראות סעיף זה יחולו על חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב, בשינויים המחויבים ובשינוי זה: בכל מקום, במקום "סעיף 121(ג)" יקראו "סעיף 121(ד)".

219. מספר הדירקטורים

(1) חברה רשאית לקבוע בתקנונה את מספר הדירקטורים ואת מספרם המרבי והמזערי.

235. תאגיד כדירקטור

תאגיד כשיר לכהן כדירקטור בחברה פרטית, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.

יישום: שימו לב: השאלה שואלת מה אינו נכון לגבי חברה פרטית שאיננה חברת איגרות חוב.

נעבור על החלופות –

חלופה א' – לפי ס' 219, חברה רשאית לקבוע בתקנונה את מספר הדירקטורים.

חלופה ב' – לפי ס' 235, תאגיד אכן כשיר לכהן כדירקטור בחברה פרטית. זוהי החלופה השגויה.

חלופה ג' – לפי ס' 76, כל עוד מתקבלת החלטה פה אחד על ידי כל בעלי המניות הזכאים להצביע באסיפה, ניתן לעשות זאת ללא התכנסות וללא הזמנה.

חלופה ד' – לפי ס' 95(א) ו-(ד), לא ניתן להיות יו"ר הדירקטוריון ולכהן כמנכ"ל החברה בחברה ציבורית ובחברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב.

5. עו"ד זהבי החליט להגיש נגד לקוחו תביעה לתשלום שכר טרחה. לצורך ביסוסו של כתב התביעה צירף עו"ד זהבי מסמכים שהכין בעבור הלקוח במסגרת השירות המשפטי שהעניק לו. בנוסף זימן לעדות את בא כוח הצד שכנגד על מנת שזה יעיד על הפעולות שביצע עו"ד זהבי בעבור לקוחו בהליך המשפטי שנוהל נגד מרשו של בא כוח הצד שכנגד. מה הדין?

- א. עו"ד זהבי רשאי להציג את המסמכים של הלקוח במסגרת תביעת שכר טרחה ורשאי להעיד את בא כוח הצד שכנגד בעניין האמור.
- ב. עו"ד זהבי רשאי להעיד את בא כוח הצד שכנגד, אך אינו רשאי לחשוף מסמכים של הלקוח במסגרת תביעת שכר טרחה.
- ג. עו"ד זהבי רשאי לחשוף מסמכים של הלקוח במסגרת תביעת שכר טרחה, אך אינו רשאי להעיד את בא כוח הצד שכנגד.
- ד. עו"ד זהבי אינו רשאי לחשוף מסמכים של הלקוח במסגרת תביעת שכר טרחה ואינו רשאי להעיד את בא כוח הצד שכנגד בעניין האמור.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 2 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971

רע"פ 751/15 יצחק אברגיל נ' מד"י

2. הכל כשרים להעיד

הכל כשרים להעיד בכל משפט, בכפוף לאמור בסעיפים 3 ו-4, ואין אדם פסול להעיד מפני שהוא בעל דין בתובענה אזרחית, או מתלונן או נאשם במשפט פלילי, או מפני שהוא מעבדו, עובדו, בן זוגו או קרובו של התובע, המתלונן, הנתבע או הנאשם, או מפני שהורשע או נושא עונש על עבירה.

רע"פ 751/15 יצחק אברג'יל נ' מד"י - בפס"ד אברג'יל, נקבע כי יש להבחין בין "דברים" ו"מסמכים" הקשורים עניינית לשירות המקצועי שמעניק עורך הדין (אשר מוגנים על ידי החיסיון), לעומת פרטים הנוגעים לעובדת מתן השירות המשפטי, אשר אינם מהווים חלק מהתקשורת החסויה בין עורך הדין ללקוח שלו, לכן, עורך הדין אינו פטור ממסירתם. שכר טרחה אינו חלק מהותי מהשירות המקצועי, אלא רק "המעטה החיצוני" של מתן השירות המשפטי- בדומה לזהות הלקוח, סוג השירות ומהות הטיפול, שככלל, אינם חסויים.

"שכר הטרחה שמשלם לקוח לעורך-דינו אינו בא בגדר חסיון עורך דין-לקוח. מטבע הדברים קשור שכר הטרחה לעובדת מתן השירות המקצועי, אך זהו המעטה החיצוני גרידא – בדומה לזהות הלקוח, סוג השירות ומהות הטיפול, שככלל אינם חסויים. בפרטי המידע הללו אין מדובר ב"קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח", כלשון סעיף 48(א) לפקודת הראיות, שלגביו חל החסיון."

סעיף 36(א) לכללי לשכת עורכי הדין קובע, כי עורך דין לא ימשיך לייצג את מרשו, אם הוא עומד להעיד מטעמו של הלקוח. ואולם, על פי סעיף 36(ב), כלל זה אינו חל כאשר עורך הדין "נקרא להעיד בידי בעל דין יריב או בעניין שהוא טכני או ברשות בית המשפט או ברשות הועד המחוזי". (....משמע, באי כוח המבקש רשאים להמשיך ולייצגו, גם אם יתבקשו להעיד בנוגע להנפקת חשבוניות המס או על קבלת שכר טרחה מהלקוח או מי מטעמו")

יישום: לפי ס' 2 לפקודת הראיות, הכל כשרים להעיד, גם בא-כוחו של הצד שכנגד. ולפי הלכת אברג'יל, עורך הדין זהבי רשאי להציג מסמכים של הלקוח במסגרת תביעת שכר טרחה, שכן מדובר בעניין טכני.

6. אבי, שהוא אדם אמיד ובעלותו כמה דירות יוקרה, רכש בשנת 2021 עבור בנו גיא דירת מגורים להשקעה בבאר שבע שעלותה היא 1.2 מיליון ₪ כמתנת בר מצווה. הדירה נרשמה מלכתחילה על שמו של גיא. לגיא אין ולא הייתה כל דירת מגורים בבעלותו מעולם.
א. מה הדין?

- ב. העסקה תחויב במס רכישה בשיעור שמשלם מי שכבר יש ברשותו דירת מגורים.
- ג. העסקה פטורה מתשלום מס רכישה מאחר שזוהי דירתו היחידה של גיא ומעולם לא הייתה לו דירה נוספת.
- ד. העסקה פטורה מתשלום מס רכישה מאחר שהדירה ניתנה לגיא במתנה מאביו ללא כל תמורה.
- ה. העסקה תחויב במס רכישה מופחת (שליש מס רכישה בלבד) מאחר שהדירה ניתנה לגיא במתנה מאביו ללא כל תמורה.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 9 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963

9. מס רכישה

(1) במכירת זכות במקרקעין יהא הרוכש חייב במס רכישת מקרקעין (להלן – מס רכישה); מס הרכישה יהיה בשיעור משווי המכירה או בסכום קבוע, לפי סוג המכירה או המקרקעין, הכל כפי שיקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת, ובלבד שלגבי מכירת זכות במקרקעין לרוכש הנמנה עם קבוצת רכישה לגבי נכס שאינו דירת מגורים יהא שווי המכירה – שווי המכירה של הנכס הבנוי שאינו דירת מגורים.

(2) [...]

(3) [...]

(ג1)

(ג1א) [...]

(1) [...]

(2)

(1) [...]

(1) [...]

(2) [...]

(2) לענין פסקה זו –

(1) "יחיד תושב ישראל" – (נמחקה);

"דירה יחידה" - דירת מגורים שהיא דירתו היחידה של הרוכש בישראל ובאזור כהגדרתו בסעיף 16א; לענין הגדרה זו יראו דירת מגורים כדירה יחידה גם אם יש לרוכש, נוסף עליה, דירת מגורים שהושכרה למגורים בשכירות מוגנת לפני יום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997), או דירת מגורים שחלקו של הרוכש בה פחות מ- 25%;
(2) יראו רוכש ובן זוגו, למעט בן זוג הגר בדרך קבע בנפרד, וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים, למעט ילד נשוי - כרוכש אחד;

יישום: במכירת זכות במקרקעין, הרוכש חייב במס רכישה. אע"פ שנתון שמדובר בדירתו היחידה של גיא, אין מדובר בדירה יחידה, וזאת מכיוון שלפי ס' 9(ג1א)(2)(ב), יראו רוכש ובן זוגו וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים, כרוכש אחד. כלומר, לענין זכאות למיסוי דירה יחידה, יובאו בחשבון כל דירות המגורים שבבעלות התא המשפחתי. היות ונתון שיש לאבי מס' דירות, יראו את כל התא המשפחתי בעל מס' דירות, והעסקה תחויב במס רכישה בשיעור שמשלם מי שכבר יש ברשותו דירת מגורים.

7. עו"ד דורון פנה לעו"ד שגיא בבקשה להסכים לדחיית מועד דיון במסגרת תביעה המתנהלת בין הצדדים. עורך דין שגיא התעלם מפניותיו, ומשכך הגיש נגדו עו"ד דורון תלונה לוועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין. עו"ד שגיא בחר שלא להגיב לפניית הקובל של ועדת האתיקה. מה הדין?

- א. עו"ד שגיא עבר עבירה משמעתית בכך שהתעלם מפניותיו של עו"ד דורון ובכך שבחר שלא להגיב לפניית הקובל של ועדת האתיקה.
- ב. עו"ד שגיא עבר עבירה משמעתית בכך שהתעלם מפניותיו של עו"ד דורון, אך לא עבר עבירה משמעתית בכך שבחר שלא להגיב לפניית הקובל של ועדת האתיקה.
- ג. עו"ד שגיא לא עבר עבירה משמעתית בכך שהתעלם מפניותיו של עו"ד דורון, אך עבר עבירה משמעתית בכך שבחר שלא להגיב לפניית הקובל של ועדת האתיקה.
- ד. עו"ד שגיא לא עבר עבירה משמעתית בכך שבחר להתעלם מפניותיו של עו"ד דורון ולא עבר עבירה משמעתית בכך שבחר שלא להגיב לפניית הקובל של ועדת האתיקה.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 61 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961

סעיף 26 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986

סעיף 5 לכללי לשכת עורכי הדין (סדרי הדין בבתי הדין המשמעתיים), התשע"ה-2015

61. עבירות משמעת

אלה עבירות משמעת:

- (1) הפרת הוראה מהוראות הסעיפים 53 עד 60 או של דין אחר המטיל חוב או איסור על עורך דין בקשר למקצועו;
- (2) הפרת כללי האתיקה המקצועית שנקבעו לפי סעיף 109 או לפי סעיף 98יג(3);
- (3) כל מעשה או מחדל אחר שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין.

26. יחסי חברים כללים

בכל עניין מקצועי יגלה עורך דין יחס חברי כלפי חברו למקצוע ולא ימנע ממנו כל הקלה שאין בה כדי לפגוע בעניינו של לקוח, ובכלל זה יסכים לבקשה לשינוי מועד כאשר חברו נקרא לשירות מילואים פעיל, מצוי בחופשת לידה או בחופשה הנובעת משמירת הריון, חלה או שרוי באבל; לענין סעיף זה, "פגיעה בעניינו של לקוח" – פגיעה משמעותית שיש בה כדי לגרום ללקוח נזק של ממש.

5. תשובה לתלונה

- (1) הנילון יגיש את תשובתו לפניית הקובל לפי סעיף 4, בתוך שלושים ימים מיום המצאתה או בתוך תקופה ארוכה יותר שהורה הקובל או הסכים לה לפי בקשת הנילון.
- (ב) משעברה התקופה האמורה בסעיף קטן (א), רשאי הקובל להגיש קובלנה אף אם לא השיב הנילון.

יישום: כאשר עורך דין מפר הוראות דין המטילות עליו חוב, הדבר מהווה עבירת משמעת לפי הסיפא שבסעיף 61(1) לחוק לשכת עורכי הדין. לכן, אם עורך דין מתעלם במכוון מפניות של חברו למקצוע, הוא למעשה מפר את החיוב המוטל עליו לנהוג באופן חברי מכוח ס' 26 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) - דבר המהווה עבירת משמעת. כמו כן, גם אי-הגשת תשובה לפניית קובל על תלונה הינה עבירת משמעת, כי מוטל על עו"ד חיוב להשיב לפניית קובל מכוח ס' 5 לכללי לשכת עורכי הדין (סדרי הדין בבתי הדין המשמעתיים). מכאן, שהן התעלמותו של עו"ד שגיא לפנייתו של עו"ד דורון והן אי-הגשת תשובתו לתלונת הקובל מהוות עבירות משמעת.

8. ביום 1.1.2018 אירע למיכאלה אירוע נזיקי שבמסגרתו ביקשה לקבל תגמולים מחברת הביטוח שלה. ביום 1.5.2019 חתמו הצדדים על הסכם פשרה לסילוק תביעת התגמולים של מיכאלה. חברת הביטוח לא פעלה בהתאם להסכם הפשרה, וכעת מיכאלה מעוניינת להגיש נגד חברת הביטוח תביעה אזרחית לקבלת תגמולי הביטוח שעליהם הוסכם. מה הדין?

- א. תביעתה של מיכאלה תתיישן ביום 1.1.2021.
- ב. תביעתה של מיכאלה תתיישן ביום 1.5.2022.
- ג. תביעתה של מיכאלה תתיישן ביום 1.1.2025.
- ד. תביעתה של מיכאלה תתיישן ביום 1.5.2026.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 5 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958

5. הזמן להתיישנות

התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא:

- (1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים;
- (2) במקרקעין – חמש עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) – עשרים וחמש שנה.

יישום: שימו לב: השאלה מנסה לבלבל. אין כל רלוונטיות ליום קרות האירוע הנזיקי (1.1.2018), שכן מיכאלה מעוניינת לתבוע אזרחית את חב' הביטוח בגין הפרת חוזה (הסכם הפשרה, אשר נחתם בניהם ביום 1.5.2019). העילה לעניין הפרת חוזה, נולדת ביום בו קרתה ההפרה. נתון לנו שחב' הביטוח לא עמדה בהסכם הפשרה, ולכן מבחינתנו ההפרה קרתה כבר ביום בו נחתם ההסכם. לכן, נחשב את תקופת ההתיישנות, 7 שנים לפי ס' 5(1) לחוק ההתיישנות, מהיום בו נחתם ההסכם – 1.5.2019. לכן, תביעתה של מיכאלה תתיישן ביום 1.5.2026.

9. בית המשפט הרשיע את הנאשם בתקיפה מינית והשית עליו, בין היתר, פיצוי למתלוננת שישולם תוך 60 יום מיום מתן גזר הדין. המתלוננת לא אותרה. מה הדין?

- א. רכיב הפיצוי מבוטל.
- ב. ניתן להתנות את הפיצוי באיתורה.
- ג. אין להתנות את הפיצוי באיתורה.
- ד. יש להמיר את רכיב הפיצוי למאסר בפועל.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיף 77 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

ע"פ 5857/19 אטקלה אבטרמרים נ' מד"י

77. פיצוי

- (1) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו.
- (2) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר.
- (3) לענין גביה, דין פיצויים לפי סעיף זה כדין קנס; סכום ששולם או נגבה על חשבון קנס שיש בצדו חובת פיצויים, ייזקף תחילה על חשבון הפיצויים.
- (4) הורה בית משפט כי פיצוי שהנאשם חויב בו לפי סעיף זה ישולם לשיעורין, והנאשם לא שילם את אחד התשלומים במועדו, תעמוד יתרת החוב לפירעון מיידי.

ע"פ 5857/19 אטקלה אבטרמרים נ' מד"י – פס"ד זה עסק באונס ונקבע בו מתן פיצוי למתלוננת ע"י הפוגע. בבית משפט קמא הוחלט כי אם המתלוננת לא תימצא תוך 14 יום יבוטל רכיב הפיצוי שנקבע לה. המדינה ערערה על כך. בערעור, שנידון בבית המשפט העליון, נקבע כי זכאותו של נפגע העבירה בפיצוי בהליך הפלילי אינו תלוי באיתורו או ב"מציאתו" של נפגע העבירה.

יישום: לבית המשפט שהרשיע אדם הסמכות לקבוע פיצוי לנפגע עבירה מכוח ס' 77 לחוק העונשין. לפי פס"ד אבטרמרים, זכאותו של נפגע העבירה בפיצוי בהליך הפלילי אינו תלוי באיתורו או ב"מציאתו" של נפגע העבירה. לכן, התשובה הנכונה היא חלופה ג'.

10. החברה "אלף בע"מ" הינה חברה פרטית שעוסקת בתחום הבנייה. לחברה שני בעלי מניות, והמהותי ובעל השליטה הוא יעקב, אשר בבעלותו 9,999 מניות מתוך 10,000 מניות שהוקצו. המניה הנוספת היא של לאה. בתאריך 1.1.2020 חתם יעקב על ייפוי כוח הממנה את יצחק "להופיע ולהצביע במקומי באסיפות כלליות של בעל המניות בחברה וכן בהצבעות על מינוי דירקטורים לדירקטוריון והחלפתם". בתאריך 1.2.2020 השתתף יצחק באסיפה השנתית של בעלי מניות החברה ומינה את רחל לדירקטורית נוספת בדירקטוריון החברה. בתאריך 1.1.2021 עבר יעקב אירוע מוחי. בחוות הדעת של פסיכיאטר מיום 1.2.2021 נקבע כי יעקב אינו כשיר, ולפיכך בתאריך 1.4.2021 ניתן צו למינוי אפוטרופוס על כל ענייניו שך יעקב. רחל מגיעה אליך לייעוץ ומבקשת לדעת אם היא רשאית להמשיך ולפעול בתפקידה בחברה לאור צו האפוטרופוסות על יעקב. מה הדין?

- א. עם הפגיעה בכשירות הסתיימה השליחות שבאה לביטוי באמצעות ייפוי הכוח ליצחק, אך אין בכך כדי לפגוע בהמשך כהונת רחל בתפקיד דירקטורית בהתאם למינוי שאושר קודם לכן על בסיס אותו ייפוי כוח.
- ב. עם חתימת חוות הדעת של הפסיכיאטר הסתיימה השליחות שבאה לביטוי באמצעות ייפוי הכוח ליצחק, ויש בכך לפגוע בהמשך כהונת רחל בתפקיד דירקטורית בחברה, ועל האסיפה הכללית להתכנס כדי להחליפה, שכן מינויה פקע בתאריך 1.2.2021.
- ג. עם מינוי האפוטרופוס הסתיימה השליחות באה לביטוי באמצעות ייפוי הכוח ליצחק, ויש בכך כדי לפגוע בהמשך כהונת רחל בתפקיד דירקטורית בחברה, שכן מינויה פקע בתאריך 1.4.2021.
- ד. עם הפגיעה בכשירות לא הסתיימה השליחות שבאה לביטוי באמצעות ייפוי הכוח ליצחק, ואין בכך כדי לפגוע בהמשך כהונת רחל בתפקיד דירקטורית, כדי לאפשר לחברה לתפקד באופן עצמאי ונפרד.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 14 לחוק השליחות, התשכ"ה-1965

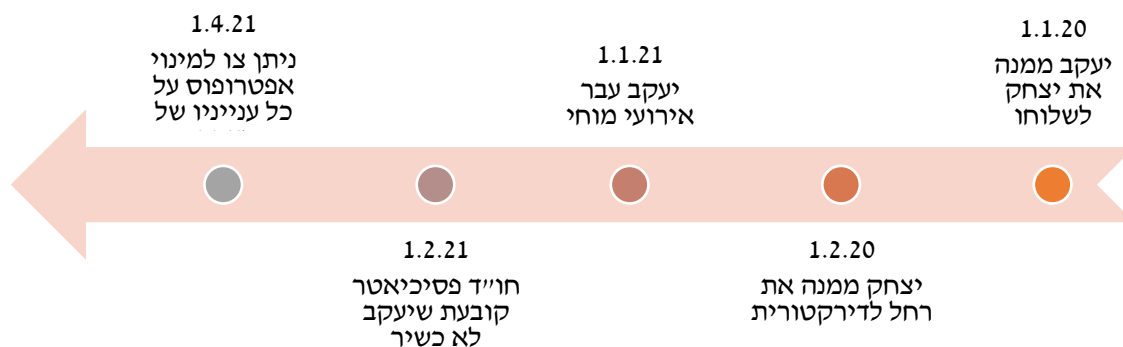
14. סיום השליחות

- (1) השליחות מסתיימת בביטולה על ידי השולח או השלוח, וכן במותו של אחד מהם, בגריעת כשרותו או בפשיטת רגלו, או – אם היה תאגיד – בפירוקו.
- (2) הוראות סעיף זה לא יחולו אם ניתנה ההרשאה להבטחת זכותו של אדם אחר או של השלוח עצמו וזכותם תלויה בביצוע נושא השליחות.

יישום: מומלץ לצייר ציר זמן, וכך יש סדר וקל לענות על השאלה.

מרגע שיעקב איבד את כשרותו המשפטית, לפי ס' 14 לחוק השליחות, השליחות של יצחק מסתיימת. אולם, אין בכך כדי לפגוע או להשפיע על מינויה וכהונתה של רחל, אשר מונתה לדירקטורית בזמן שייפוי הכח בתוקף.

❖ **טיפ:** שאנו נתקלים בשאלה מאוד ארוכה עם רבים, מומלץ לרפרף על החלופות, שאולי ירמזו לנו לאילו סעיפי חוק עלינו לפנות כדי לענות על השאלה.

11. למשרדך נכנסה דינה, שזה עתה רכשה את קניון הים השחור והפכה לבעליו. דינה מעוניינת להשתחרר מתשלומי הארנונה לרשות המקומית. דינה הציגה בפניך את הסכם השכירות מול השוכרים, ולפיו דינה אינה משכירה להם את הציבוריים שמחוץ לחנויות ולעסקים, אך עם זאת מעבירה את החבות בארנונה בגין שטחים אלה, באופן יחסי לכל שוכר, מכוח ההסכם. דינה שואלת אם בנסיבות אלו דרך זו תשחררה מהחבות בארנונה כלפי הרשות המקומית למרות שלא קיימת לשוכרים כל חובה בדין לתשלום בגין השטחים הציבוריים שמחוץ לחנויות ולעסקים. מה הדין?

- א. אין מניעה להעביר בדרך זו את החבות לשלם ארנונה מדינה לכל השוכרים, ובלבד שכל אחד יחויב בשטח הציבורי הצמוד למושכר.
- ב. אין מניעה להעביר בדרך זו את החובה לשלם ארנונה לכל השוכרים, ובלבד שהנוסחה בהסכם הוגנת ולא מקפחת אף אחד מן השוכרים.
- ג. אין מניעה להעביר בהסכם את החבות לשלם ארנונה לכל השוכרים, ובלבד שדינה קיבלה את הסכמת הרשות המקומית מראש ובכתב.
- ד. לא ניתן בהסכם בין דינה לשוכרים להעביר את החבות הקבועה בדין לתשלום ארנונה בגין השטחים הציבוריים שמחוץ לחנויות ולעסקים.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 6 לחוק המחאת חיובים, התשכ"ט-1969

סעיף 1 לחוק יסוד: משק המדינה

בר"ם 2462/19 מנהל הארנונה נ' קניון רמת אביב

6. המחאת חבות

חבותו של חייב ניתנת להמחאה, כולה או מקצתה, בהסכם בין החייב לבין הנמחה שבאה עליו הסכמת הנושה, זולת אם נשללה או הוגבלה עבירותה לפי דין.

1. מסים, מילואות חובה ואגרות

(1) מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פיו;

בר"ם 2462/19 מנהל הארנונה נ' קניון רמת אביב – פס"ד קניון רמת אביב נסוב על סוגיית החיוב בארנונה בגין השטחים הציבוריים בקניון. בחוזי השכירות בין השוכרים לקניון, מלבד חיוב הארנונה בגין שטחי ההשכרה, הוטל על השוכרים חיוב נוסף של ארנונה בגין השטחים הציבוריים בקניון. נקבע כי מי שחייב בארנונה הוא המחזיק בנכס ומכיוון והקניון היה זה שתחזק את השטחים הציבוריים וניהל אותם, ולכן הוא זה שצריך לשאת בחיוב הארנונה בגין השטחים הציבוריים (ולא השוכרים). עוד נקבע כי לא ניתן להתנות על הדין באופן חוזי.

יישום: השאלה מתבססת על עובדות הלכת רמת אביב. בשאלה נתון כי דינה, בעלת הקניון, הוסיפה לשוכרי הקניון בהסכמי השכירות ארנונה בגין השטחים הציבוריים בקניון (בנוסף לארנונה שהם צריכים לשלם עבור השטח שהם משכירים בקניון), וזאת למרות שלא קיימת לשוכרים כל חובה שבדין לכך. הדבר נוגד את ס' 6 לחוק המחאת חיובים, הקובע כי לא יוטל כל תשלום חובה אלא מכוח חוק. לכן, דינה לא רשאית להטיל את התשלום בארנונה על השוכרים בגין השטחים הציבוריים.

12. עודד, בעלים של דירת גן הרשומה בפנקס הבתים המשותפים, ערך בתאריך 1.1.2018 הסכם מתנה ולפיו העביר את הזכויות בדירה לאחיו גיל ואף מסר באותו מעמד ייפוי כוח כתוב בלתי חוזר ולפיו עודד מוותר על זכות החזרה. בשנת 2021 הורע באופן ניכר מצבו הכלכלי של גיל, ולכן ביקש גיל לרשום על שמו את המקרקעין שקיבל מעודד, אלא שעודד התנגד לבקשה וטען כי הוא חוזר בו מהמתנה ללא סיבה. עודד מגיע למשרדך ושואל האם הוא אכן רשאי לחזור בו מהמתנה. מה הדין?

- א. ייפוי הכוח הוא חלק מהסכם המתנה, ומכיוון שהמתנה לא הסתיימה ברישום רשאי עודד לחזור בו.
- ב. ייפוי הכוח לא חלק מהסכם המתנה, ומכיוון שהמתנה לא הסתיימה ברישום רשאי עודד לחזור בו.
- ג. עודד לא רשאי לחזור בו מהמתנה.
- ד. מכיוון שחלה הרעה ניכרת במצבו של גיל, עודד רשאי לחזור בו מהתחייבותו.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיף 5 לחוק המתנה, התשכ"ח-1968

ס' 7 לחוק המקרקעין

ע"א 7323/18 סאמר מוחמד בשר נ' עומר חסן בשר

5. התחייבות לתת מתנה

(1) התחייבות לתת מתנה בעתיד טעונה מסמך בכתב.

(2) כל עוד מקבל המתנה לא שינה את מצבו בהסתמך על ההתחייבות, רשאי הנותן לחזור בו ממנה, זולת אם ויתר בכתב על רשות זו.

(3) מלבד האמור בסעיף קטן (ב), רשאי הנותן לחזור בו מהתחייבותו אם היתה החזרה מוצדקת בהתנהגות מחפירה של מקבל המתנה כלפי הנותן או כלפי בן-משפחתו או בהרעה ניכרת שחלה במצבו הכלכלי של הנותן.

7. גמר העסקה

(1) עסקה במקרקעין טעונה רישום; העסקה נגמרת ברישום, ורואים את השעה שבה אישר הרשם את העסקה לרישום כשעת הרישום.

ע"א 7323/18 סאמר מוחמד בשר נ' עומר חסן בשר - נקבע כי ייפוי כח בלתי חוזר מהווה ויתור בכתב על הזכות לחזור מהתחייבות לתת מתנה.

יישום: עודד ערך בתאריך 1.1.2018 הסכם מתנה לפיו מעביר זכויותו בדירה לאחיו גיל. עם הסכם המתנה, מסר ייפוי כח כתוב בלתי חוזר לפיו, הוא מוותר על זכות החזרה. התנהגותו של עודד עונה על ס' 5 לחוק המתנה ועל ס' 7 לחוק המקרקעין, ולכן הייתה כדין. שלוש שנים לאחר מכן, מחליט עודד לחזור בו מן המתנה ללא סיבה. בהתאם לפסיקה ולסעיפים לעיל, עודד לא רשאי לחזור בו מהמתנה.

❖ טיפ: הנתון כי מצבו הכלכלי של גיל הורע, מנסה לבלבל. ס' 5(ג) לחוק המתנה מתייחס למצב בו מצבו של נותן המתנה הורע ולא מצבו של מקבל המתנה. אם מצבו הכלכלי של עודד (ולא גיל) היה מורע באופן ניכר או אם גיל היה נוהג בצורה מחפירה, עודד יכל לחזור בו מהמתנה.

13. איזה מן המשפטים הבאים מבטא את הדין באופן נכון?

- א. בעל מניות בחברה שפעל בסמכות בשם החברה אינו עשוי לחוב באופן אישי בחוב של החברה.
- ב. בעל מניות בחברה שפעל במסכות בשם החברה עשוי לחוב באופן אישי בחוב של החברה אם התרשל בכך שלא וידא שפעולתו אינה עשויה להטעות אדם המתקשר עם החברה.
- ג. בעל מניות בחברה שפעל במסכות בשם החברה עשוי לחוב באופן אישי בחוב של החברה אם חשד שפעולתו עשויה להטעות אדם המתקשר עם החברה.
- ד. בעל מניות בחברה שפעל בסמכות החברה עשוי לחוב באופן אישי בחוב של החברה רק אם ידע שפעולתו עשויה להטעות אדם המתקשר עם החברה.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיף 6 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

6. הרמת מסך

(א) (1) בית משפט רשאי לייחס חוב של חברה לבעל מניה בה, אם מצא שבנסיבות הענין צודק ונכון לעשות כן במקרים החריגים שבהם השימוש באישיות המשפטית הנפרדת נעשה באחד מאלה

(1) באופן שיש בו כדי להונות אדם או לקפח נושה של החברה ;

(2) באופן הפוגע בתכלית החברה ותוך נטילת סיכון בלתי סביר באשר ליכולתה לפרוע את חובותיה, ובלבד שבעל המניה היה מודע לשימוש כאמור, ובשים לב לאחזקותיו ולמילוי חובותיו כלפי החברה לפי סעיפים 192 ו-193 ובשים לב ליכולת החברה לפרוע חובותיה.

(2) לענין סעיף קטן זה, יראו אדם כמודע לשימוש כאמור בפסקה (1)(א) או (ב) גם אם חשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות, שגרמו לשימוש כאמור, אך נמנע מלבררן, למעט אם נהג ברשלנות בלבד.

(ב) בית משפט רשאי לייחס תכונה, זכות או חובה של בעל מניה לחברה או זכות של החברה לבעל מניה בה, אם מצא כי בנסיבות הענין, צודק ונכון לעשות כן בהתחשב בכוונת הדין או ההסכם החלים על הענין הנדון לפניו.

(ג) בית משפט רשאי להשעות זכותו של בעל מניה לפירעון חובו מאת החברה עד לאחר שהחברה פרעה במלואן את כל התחייבויותיה כלפי נושים אחרים של החברה, אם מצא כי התקיימו התנאים לייחוס חוב של החברה לבעל המניה כאמור בסעיף קטן (א).

יישום: נבחן כל חלופה בנפרד, ונראה אם היא נכונה.

חלופה א' – שגוי, בעל מניות בחברה עשוי לחוב באופן אישי בחוב של החברה.

ס' 6(א)(1) לחוק החברות (הרמת מסך) - "ביהמ"ש רשאי לייחס חוב של חברה לבעל מניה בה" [..],

חלופה ב' – הסיפא שגוי, אם בעל המניות התרשל לא ניתן לייחס לו חוב של החברה.

ס' 6(א)(2) לחוק החברות (הרמת מסך) - "ביהמ"ש רשאי לייחס חוב של חברה לבעל המניה בה, גם אם חשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות, שגרמו לשימוש כאמור, אך נמנע מלבררן, למעט אם נהג ברשלנות בלבד.

חלופה ג' – נכון. בעל מניות בחברה עשויה לחוב באופן אישי בחוב של החברה אם חשד.

ס' 6(א)(2) לחוק החברות (הרמת מסך) - "ביהמ"ש רשאי לייחס חוב של חברה לבעל המניה בה, גם אם חשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות, שגרמו לשימוש כאמור, אך נמנע [..]"

חלופה ד' – שגוי ומבלבל. המילה "רק אם ידע". ניתן לייחס גם ללא ידיעה מוחלטת (חשד).

ס' 6(א)(2) לחוק החברות (הרמת מסך) - "ביהמ"ש רשאי לייחס חוב של חברה לבעל המניה בה, גם אם חשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות, שגרמו לשימוש כאמור, אך נמנע [..]"

14. יוסי ויעקב הם סיירים במשטרת ישראל, שתפקידם לסייר ברחובות עירם, להיכנס לבתי העסק, להפגין נוכחות ולהיענות לקריאות מצוקה. באחד הימים ביקש יוסי כי בשונה מן המסלול הרגיל, יחלו את הסיור ברחוב רוטשילד על מנת שיספיק להיכנס למכולת המצויה בו ולקנות חלב לביתו. יעקב הסכים, שכן בכל מקרה רחוב רוטשילד הוא חלק מן הסיור המתוכנן. בעת שהחנו את ניידת הסיור ליד המכולת פגעה הניידת ברכבו של דוד וגרמה לרכב נזק משמעותי. דוד הגיש תביעת נזיקין אישית נגד יוסי. איזה מבין המשפטים משקף את המצב המשפטי בנוגע לתביעה זו?

- א. האירוע התרחש במהלך ביצוע עבודות שיטור. לכן יוסי נהנה מחסינות, ולא ניתן לתבוע אותו או את המדינה בשל נזק שנגרם בעקבותיו.
- ב. מאחר שהאירוע התרחש לאחר שיוסי שינה את המסלול של הסיור כדי לקנות חלב לביתו, לא ניתן להטיל על המדינה אחריות לתוצאות האירוע.
- ג. אם ייקבע שיוסי נהנה מחסינות יראו את התובענה כאילו הוגשה נגד המדינה, אף שדוד לא תבע את המדינה.
- ד. ניתן להטיל על יוסי אחריות אישית אלא אם המדינה תודיע לבית המשפט שליוסי עומדת חסינות משום שהנזק נעשה אגב ביצוע תפקידו הציבורי.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 7א, 7ב ו-13 לפקודת הנזיקין

7. בסעיפים 7א עד 17 –

"עובד המדינה" – לרבות אורגן של המדינה וכל אדם הממלא מטעם המדינה תפקיד ציבורי על פי חיקוק, לרבות המשרתים בצבא ההגנה לישראל, במשטרת ישראל; [...],
 "עובד ציבור" – עובד המדינה או עובד רשות ציבורית, לפי הענין;

7א. חסינות עובד הציבור

(1) לא תוגש תובענה נגד עובד ציבור על מעשה שעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני כעובד ציבור, המקים אחריות בנזיקין; הוראה זו לא תחול על מעשה כאמור שנעשה ביודעין [...].

7ב. תובענה נגד עובד המדינה

(1) הוגשה תובענה נגד עובד המדינה על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד המדינה, וטענה המדינה בהודעה לבית המשפט לקיומה של חסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת.

(2) ביקשה המדינה, בהודעתה לפי סעיף קטן (א), כי תידחה התובענה נגד עובד המדינה – תידחה התובענה נגדו, ויראו את התובענה כאילו הוגשה נגד המדינה מכוח אחריותה למעשהו של עובד המדינה לפי סעיפים 13 או 14, ואת מעשה עובד המדינה כאילו נעשה תוך כדי מילוי תפקידו.

(3) על אף הוראות סעיף קטן (ב) רשאי התובע לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שלא מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; קבע בית המשפט כאמור, לא תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ולא יחולו הוראות סעיף קטן (ב).

(4) לא מסרה המדינה הודעה כאמור בסעיף קטן (א) או לא ביקשה לדחות את התובענה נגד עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי עובד המדינה לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; ביקש העובד כאמור, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת; קבע בית המשפט כי מתקיימים תנאי החסינות כאמור בסעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ויחולו הוראות סעיף קטן (ב), בשינויים המחויבים; קבע

בית המשפט שעובד המדינה עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו – תידחה התובענה כנגד המדינה.

(5) בית המשפט יחליט בבקשת תובע כאמור בסעיף קטן (ג) או בבקשת עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ד), לאלתר.

13. חבות מעביד

(1) לענין פקודה זו יהא מעביד חב על מעשה שעשה עובד שלו –

(1) אם הרשה או אישר את המעשה ;

(2) אם העובד עשה את המעשה תוך כדי עבודתו ;

אולם –

(1) [..]

(2) [..]

(2) רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של עובד, אם עשהו כעובד וכשהוא מבצע את התפקידים הרגילים של עבודתו והכרוכים בה אף על פי שמעשהו של העובד היה ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד ; אולם לא יראו כן מעשה שעשה העובד למטרות של עצמו ולא לענין המעביד.

(3) לענין סעיף זה, מעשה – לרבות מחדל.

כשמוגשת תביעה נ' עובד מדינה על מעשה שבוצע בעת מילוי תפקידו, המדינה רשאית :

(1) המדינה יכולה להודיע לביהמ"ש לדחות את התביעה האישית נ' עובד המדינה מכוח החסינות, ויראו את התביעה כאילו הוגשה כנגד המדינה (אחריות שילוחית כמעסיקה) ; אן

(2) המדינה יכולה לא לפעול בכלל (לא לבקש להפעיל את החסינות לעובד). במצב כזה, עובד המדינה רשאי לבקש בעצמו מביהמ"ש שיקבע כי עומדת לו חסינות. במצב כזה, המדינה אוטומטית תצטרף להליך.

אם ביהמ"ש יקבע שעומדת לעובד המדינה חסינות < התביעה האישית נגדו תידחה ויראו אותה כאילו הוגשה נ' המדינה.

אם ביהמ"ש יקבע שלא עומדת לעובד המדינה חסינות >> התביעה האישית תישאר על כנה והמדינה תצא מההליך.

תזכורת : בשונה מחסינות עובד מדינה, בחסינות עובד ציבור, הרשות לא רשאית לדחות את התביעה נ' העובד ולהיכנס בנעליו ע"י הודעה לביהמ"ש. שיקול הדעת המוחלט הוא של ביהמ"ש.

יישום : יוסי הוא עובד מדינה (עובד משטרת ישראל).

חלופה א' – הסיפא שגויה. מנסים לבלבל עם עובד ציבור. ניתן לתבוע את המדינה אם המעשה נעשה תוך מילוי תפקידו של יוסי.

חלופה ב' – הסיפא שגויה. ניתן להטיל אחריות נזיקית על המדינה – היא יכולה לקחת אחריות בעצמה ע"י הודעה לביהמ"ש או שיוסי זכאי לבקש זאת מביהמ"ש.

חלופה ג' – הנכונה ביותר ועונה על תנאי סעיף 7ב(ב). המדינה "נכנסת" בנעלי העובד שלה.

חלופה ד' – לא מדויקת ולכן שגויה, גם יוסי זכאי לבקש מביהמ"ש שיקבע שעומדת לו חסינות, והדבר לא נתון רק לשק"ד של המדינה.

15. יגאל, ראובן ושלומית הם בעלים במשותף בדירה ברמת גן. בין הצדדים נחתם הסכם המונע עסקאות בדירה לתקופה של 10 שנים. כעבור שנה נקלע יגאל לקשיים כספיים והוא מעוניין למכור את חלקו בדירה. ראובן ושלומית מתנגדים למכירת חלקו של יגאל לצד שלישי. מה הדין?

- א. יגאל יוכל למכור את חלקו כעבור 3 שנים ללא הסכמת יתר השותפים ולמרות הכתוב בהסכם.
- ב. יגאל יוכל למכור את חלקו כעבור 5 שנים ללא הסכמת יתר השותפים ולמרות הכתוב בהסכם.
- ג. יגאל לא יוכל למכור את חלקו ב-10 שנים הקרובות מאחר שקיים הסכם המונע עסקאות לתקופה של 10 שנים.
- ד. יגאל יוכל למכור את חלקו או לעשות בחלקו כל עסקה אחרת ללא הסכמת יתר השותפים.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיף 34 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

34. זכות השותף לעשות בחלקו

- (1) כל שותף רשאי להעביר חלקו במקרקעין המשותפים, או לעשות בחלקו עסקה אחרת, בלי הסכמת יתר השותפים.
- (2) תניה בהסכם שיתוף השוללת או מגבילה זכות כאמור בסעיף קטן (א) אין כוחה יפה לתקופה העולה על חמש שנים.

יישום: בהתאם לסעיף (א), כל שותף רשאי לעשות שימוש בחלקו במקרקעין המשותפים ללא הסכמת יתר השותפים. עם זאת, לפי ס' 34(ב) השותפים רשאים להסכים על תניות מגבילות או שוללות בהסכם השיתוף, אולם אסור שאלו יהיו תקפות לתקופה העולה על 5 שנים. כלומר, גם אם כתובה בהסכם תניה מגבילה שכזו העולה על תקופה של 5 שנים (כנתון בשאלה), התניה תפקע לאחר 5 שנים, וזאת על אף הכתוב בהסכם.

16. ביום 10.1.2021 פרסמה ליאורה רשומה (פוסט) ברשת חברתית פופולרית, לאחר ששמלה שרכשה בחנות הבגדים "הסטייל שלך" בע"מ (להלן: החנות) נקרעה אחרי שימוש ראשון. ברשומה כתבה ליאורה: "הסטייל שלך- חנות פת, סחורה סוג ד". יפה, אושיית רשת ידועה העוסקת בפרסום המלצות לצרכנים, סימנה לייק על הרשומה. עקב כך עלה באופן דרמטי מספר המשתמשים שנחשפו לרשומה. ציפורה, בעלת חנות מתחרה, שיתפה את הרשומה בין חברותיה ברשת החברתית.

מה הדין?

- א. לחנות עילה לתביעת נזיקין (לשון הרע) נגד ליאורה, אך לא נגד יפה וציפורה.
- ב. לחנות עילה לתביעת נזיקין (לשון הרע) נגד ליאורה ויפה, אך לא נגד ציפורה.
- ג. לחנות עילה לתביעת נזיקין (לשון הרע) נגד ליאורה, יפה וציפורה.
- ד. לחנות עילת תביעת נזיקין (לשון הרע) נגד ליאורה וציפורה, אך לא נגד יפה.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיפים 1,2 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965

רע"א 1239/19 יואל שאול נ' חברת נידלי תקשורת בע"מ

1. לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

- (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם ;
 - (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו ;
 - (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו ;
 - (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו.
- ”אדם” – יחיד או תאגיד ;

2.

- (1) פרסום, לענין לשון הרע - בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.
- (2) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות :
 - (1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע ;
 - (2) אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם זולת הנפגע.

רע”א 1239/19 יואל שאול נ’ חברת ניידלי תקשורת בע”מ - נקבע כי שיתוף פוסט מהווה פרסום, אך עשיית ”לייק” לפוסט אינו מהווה פרסום.

יישום: ”אדם” לענין חוק לשון הרע, לפי ס’ 1 לחוק, הוא לרבות תאגיד. בשאלה נתון כי ליאורה פרסמה פוסט ברשת חברתית בה כתבה על החנות דברים, אשר עלולים להוביל לפגיעה כלכלית בחנות. לכן, הדבר נחשב ”לשון הרע” לפי ס’ 1 לחוק. מכיוון שהדברים פורסמו בכתב, הם נחשבים ”פרסום” לפי ס’ 2 לחוק. עוד צוין כי ציפורה שיתפה את הפוסט יפה סימנה לייק לפוסט שכתבה ליאורה וציפורה, שיתפה את הפוסט שנכתב. לכן, לחנות עילת תביעה נ’ ליאורה וציפורה, אך לא נגד יפה.

17. מר כהן מחזיק ב-25% ממניותיה של חברת נעליים מצליחה אשר נסחרת בבורסה בתל אביב. גב’ לוי מחזיקה ב-51% ממניות החברה. החברה שוקלת להעסיק את יורם, בנו של מר כהן, אשר סיים את לימודי המשפטים והוסמך כדן, כאחד מעורכי הדין במחלקה המשפטית של החברה.

מה הדין?

- א. נדרש אישור ועדת ביקורת/תגמול ודירקטוריון.
- ב. נדרש אישור ועדת ביקורת/תגמול, דירקטוריון ואסיפה כללית.
- ג. נדרש אישור ועדת ביקורת/תגמול, דירקטוריון ואסיפה כללית, לרבות רוב מקרב בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי.
- ד. לא נדרש רוב מיוחד.

התשובה הנכונה היא ד’.

סעיפים 1, 268, 270 לחוק החברות, התשנ”ט-1999

1. הגדרות

"ענין אישי" – ענין אישי של אדם בפעולה או בעסקה של חברה, לרבות ענין אישי של קרובו ושל תאגיד אחר שהוא או קרובו הם בעלי ענין בו, ולמעט ענין אישי הנובע מעצם החזקת מניות בחברה, לרבות ענין אישי של אדם המצביע על פי ייפוי כוח שניתן לו מאת אדם אחר אף אם אין לאחר ענין אישי, וכן יראו הצבעה של מי שקיבל ייפוי כוח להצביע בשם מי שיש לו ענין אישי בהצבעה של בעל הענין אישי, והכל בין אם שיקול הדעת בהצבעה הוא בידי המצביע ובין אם לאו ;
"עסקה" – חוזה או התקשרות, והחלטה חד צדדית של חברה בדבר הענקת זכות או טובת הנאה אחרת ;

268. הגדרת בעל שליטה

"בעל שליטה" - בעל השליטה כמשמעותה בסעיף 1, לרבות מי שמחזיק בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מזכויות ההצבעה באסיפה הכללית של החברה אם אין אדם אחר המחזיק בלמעלה מחמישים אחוזים מזכויות ההצבעה בחברה ; לענין החזקה, יראו שניים או יותר, המחזיקים בזכויות ההצבעה ואשר לכל אחד מהם יש ענין אישי באישור אותה עסקה המובאת לאישור החברה, כמחזיקים יחד.

270. עסקאות הטעונות אישורים מיוחדים

עסקאות של חברה המפורטות להלן, טעונות אישורים כקבוע בפרק זה, ובלבד שהעסקה לטובת החברה :
(4) עסקה חריגה של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עסקה חריגה של חברה ציבורית עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה ענין אישי, לרבות הצעה פרטית שלבעל השליטה יש בה ענין אישי ; וכן התקשרות של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עם קרובו, במישרין או בעקיפין, לרבות באמצעות חברה שבשליטתו, לענין קבלת שירותים בידי החברה וכן אם הוא גם נושא משרה בה - באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, ואם הוא עובד החברה ואינו נושא משרה בה - באשר להעסקתו בחברה ;

יישום : נוציא את הנתונים מתוך השאלה : מר כהן – מחזיק ב-25% ; גב' לוי – מחזיקה ב-51%.

"חברת נעליים אשר נסחרת בבורסה", קרי החברה חברה ציבורית. סעיף 268 לחוק מגדיר מיהו בעל שליטה וקובע כי בעל שליטה הוא מי שמחזיק ב-25% או יותר מזכויות ההצבעה אם אין אדם אחר המחזיק בלמעלה מ-50% מזכויות ההצבעה בחברה. מכיוון שגב' ביותר מ-50% מניות בחברה (51%) מכאן, שמר כהן אין בעל שליטה בחברה. ס' 270(4) קובע אילו עסקאות טעונות אישור מיוחד. לכן, אע"פ שמדובר בבנו של מר כהן, לפי ס' 270(4), העסקה לא טעונה אישור מיוחד.

18. חברת "אגוזים בע"מ" חילקה לאחרונה דיבידנד עצום לבעלי מניותיה. דורה, מנכ"לית החברה, מחזיקה גם ב-10% ממניותיה. יוסי, בעל 5% ממניות החברה, מעוניין להגיש תביעה נגזרת. הסמכות להחליט על הגשת תביעות אינה מסורה, על פי התקנון, לשום אורגן בחברה. מה הדין?

- יוסי לא רשאי להגיש תביעה נגזרת היות שכלל לא נגרם נזק לבעלי מניות כתוצאה מחלוקת הדיבידנד.
- על יוסי לארגן קבוצת בעלי מניות שביחד מחזיקים לפחות ב-50% ממניות החברה, והקבוצה רשאית להגיש תביעה נגזרת באישור בית המשפט.
- יוסי חייב לפנות בדרישה לחברה ולדרוש ממנה כי תמצה את זכויותיה בדרך של הגשת תובענה.
- יוסי רשאי להגיש תביעה נגזרת באישור בית המשפט ללא פנייה מקדימה לחברה.

השאלה נפסלה על ידי הוועדה הבוחנת

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 49, 194 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

49. סמכות שיורית

סמכות של החברה שלא הוקנתה בחוק או בתקנון לאורגן אחר, רשאי הדירקטוריון להפעילה.

194. תנאים מוקדמים להגשת תביעה

- (1) כל בעל מניה וכל דירקטור בחברה (בפרק זה - תובע) רשאים להגיש תביעה נגזרת אם התקיימו הוראות סימן זה.
- (2) המעוניין להגיש תביעה נגזרת יפנה לחברה בכתב וידרוש ממנה כי תמצה את זכויותיה בדרך של הגשת תובענה (בפרק זה - דרישה).
- (3) דרישה תופנה ליושב ראש דירקטוריון החברה, ויפורטו בה העובדות היוצרות את עילת התביעה והנימוקים להגשתה.
- (4) על אף הוראות סעיף קטן (ב), המעוניין להגיש תביעה נגזרת אינו חייב לפנות בדרישה לחברה לפי הוראות אותו סעיף קטן, בהתקיים אחד מאלה:
 - (1) לאורגן החברה המוסמך להחליט על הגשת התביעה, עניין אישי בהחלטה, ואם האורגן כאמור מורכב מכמה יחידים – למחצית או יותר מיחידה האורגן עניין אישי בהחלטה;
 - (2) קיים חשש סביר כי פנייה בדרישה לחברה תפגע באפשרות לקבל את הסעד המבוקש.

קיימת בעיה בשאלה. בעררים שהוגשו לוועדה הבוחנת נטען כי חלופה ד' היא החלופה הנכונה, בהסתמכות על הוראת חוק שלא נכללה בקובץ החקיקה הנלווה לבחינה - סעיף 307 לחוק החברות.

הכלל, הקבוע בס' 194(ב), הוא שבעל מניות המעוניין להגיש תביעה נגזרת חייב לפנות לחברה תחילה. לכלל זה יש חריג בס' 194(ד), והוא שבעל המניות לא חייב לפנות לחברה תחילה, אם לאורגן המוסמך להחליט על הגשת התובענה יש עניין אישי בהחלטה או שקיים חשש סביר כי פנייה מקדימה לחברה תפגע באפשרות לקבלת הסעד. כדי לבחון זאת, עלינו להשיב על שתי שאלות: איזה אורגן קיבל את ההחלטה שבגינה מבוקשת התביעה הנגזרת ואיזה אורגן בחברה מוסמך להחליט על הגשת תובענה. לגבי השאלה הראשונה, ההחלטה שבגינה יוסי מבקש להגיש תביעה נגזרת בגינה היא חלוקת דיבידנד. הסמכות להחליט על החלוקה נתונה לדירקטוריון (מכוח ס' 307) והוא זה שהחליט עליה. לגבי השאלה השנייה, הסמכות להחליט על הגשת תובענות אינה מוקנית בחוק לאורגן מסוים, ונתון שהחברה גם לא הקנתה אותה לאורגן מסוים בתקנון. לפי ס' 49, מכוח כלל הסמכות השיוויונית, הסמכות מוקנית לדירקטוריון. לפיכך, האורגן המוסמך להחליט על הגשת התובענה הוא הדירקטוריון. הדירקטוריון הוא גם האורגן שקיבל את ההחלטה וגם מי שמוסמך להחליט על הגשת תובענה. מכאן, שלדירקטוריון יש עניין אישי (מובהק) בהחלטה על הגשת תובענה.

19. איזו הוראה מההוראות שלהלן בתקנון החברה היא חסרת תוקף?

- א. הוראה המתירה לחברה להתקשר בחוזה לביטוח אחריותו של נושא משרה בה בשל חבות שתוטל עליו לטובת אדם אחר.
- ב. הוראה המתירה לחברה לשפות נושא משרה על הוצאות התדיינות בעבירת רשלנות אף אם הורשע.
- ג. הוראה המתירה לחברה לשפות נושא משרה בה בדיעבד.
- ד. הוראה המתירה לחברה לפטור מראש דירקטור מאחריותו כלפיה עקב הפרת חובת הזהירות בחלוקה.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיפים 259, 260, 261 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

❖ טיפ: נבחן כל חלופה בנפרד, נסמן V ליד כל חלופה נכונה ומה שיותר זו התשובה הנכונה.

יישום: נבחן את החלופות.

חלופה א' – תקפה.

ס' 261 לחוק החברות (ביטוח אחריות) – חברה רשאית, אם נקבעה לכך הוראה בתקנות, להתקשר בחוזה ביטוח לאחריותו של נושא משרה בה בשל חבות שתוטל עליו לטובת אדם אחר.

חלופה ב' – תקפה.

ס' 260(א) לחוק החברות (רשות לעניין שיפוי) – חברה רשאית, אם נקבעה בתקנונה הוראה מההוראות המפורטות בסעיף קטן (ב), לשפות נושא משרה בה, בשל חבות או הוצאה כמפורט בסעיפים (1) ו-(2):
(2) הוצאות התדיינות סבירות, [...], שהוציא נושא המשרה או שחויב בהן בידי בימ"ש, בהליך שהוגש נגדו בידי החברה או בשמה או בידי אדם אחר, או באישום פלילי שממנו זוכה, או באישום פלילי שבו הורשע בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית (=רשלנות).

חלופה ג' – תקפה.

ס' 260(ב) לחוק החברות (רשות לעניין שיפוי) – הוראה בתקנון לענין שיפוי יכול שתהיה כל אחת מאלה:

(2) הוראה המתירה לחברה לשפות נושא משרה בה בדיעבד.

חלופה ד' – לא תקפה. אסור.

ס' 259(ב) לחוק החברות (הסמכה למתן פטור) – על אף הוראות סעיף קטן (א), חברה אינה רשאית לפטור מראש דירקטור מאחריותו כלפיה עקב הפרת חובת הזהירות בחלוקה.

20. בחברה ציבורית עומד על הפרק אישור שכרו של בעל השליטה.
מה הדין?

- א. אישור שכר בעל השליטה טעון אישור של ועדת התגמול, הדירקטוריון והאסיפה הכללית ברוב רגיל.
- ב. אישור שכר בעל השליטה טעון אישור ועדת תגמול, הדירקטוריון והאסיפה הכללית, לרבות רוב מקרב בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי.
- ג. אישור שכר בעל השליטה טעון אישור, אחת ל-3 שנים, של ועדת התגמול, הדירקטוריון והאסיפה הכללית, לרבות רוב מקרב בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי.
- ד. אישור שכר בעל השליטה טעון אישור, אחת ל-3 שנים, של ועדת התגמול, הדירקטוריון והאסיפה הכללית, לרבות רוב מקרב בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי. השכר יכול שיאושר לתקופה העולה על 3 שנים, ובלבד שוועדת התגמול אישרה שהתקשרות לתקופה סבירה בנסיבות העניין.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 270, 275 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

270. עסקאות הטעונות אישורים מיוחדים

עסקאות של חברה המפורטות להלן, טעונות אישורים כקבוע בפרק זה, ובלבד שהעסקה לטובת החברה:

(4) עסקה חריגה של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עסקה חריגה של חברה ציבורית עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה ענין אישי, לרבות הצעה פרטית שלבעל השליטה יש בה ענין אישי; וכן התקשרות של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עם קרובו, במישרין או בעקיפין, לרבות באמצעות חברה שבשליטתו, לענין קבלת שירותים בידי החברה וכן אם הוא גם נושא משרה בה - באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, ואם הוא עובד החברה ואינו נושא משרה בה [...];

275. עסקה עם בעל שליטה

(1) עסקה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(4) טעונה אישורם של אלה בסדר הזה:

(1) ועדת הביקורת, ובעסקה באשר לתנאי כהונה והעסקה – ועדת התגמול;

(2) הדירקטוריון;

(3) האסיפה הכללית, ובלבד שיתקיים אחד מאלה:

(1) במנין קולות הרוב באסיפה הכללית ייכללו רוב מכלל קולות בעלי המניות שאינם בעלי ענין אישי באישור העסקה, המשתתפים בהצבעה; במנין כלל הקולות של בעלי המניות

האמורים לא יובאו בחשבון קולות הנמנעים;

(2) סך קולות המתנגדים מקרב בעלי המניות האמורים בפסקת משנה (א) לא עלה על שיעור

של שני אחוזים מכלל זכויות ההצבעה בחברה.

(1א) (1) עסקה כאמור בסעיף קטן (א) לתקופה העולה על שלוש שנים, טעונה אישור כאמור באותו סעיף קטן, אחת לשלוש שנים;

(2) על אף האמור בפסקה (1), עסקה כאמור בסעיף 270(4) רישה, בלבד, יכול שתאושר לתקופה

העולה על שלוש שנים, ובלבד שוועדת הביקורת אישרה כי התקשרות [...] סבירה בנסיבות;

(3) הוראות פסקאות (1) ו-(2) יחולו על עסקה של חברה שהפכה [...].

יישום: אישור שכר של בעל השליטה בחב' ציבורית נחשבת לעסקה חריגה הנכנסת לגדרי ס' 270(4).

לצורך אישור עסקה שכזאת עם בעל השליטה, יש צורך ב- "אישור משולש": (1) ועדת התגמול; (2)

הדירקטוריון; (3) האסיפה הכללית - אישור מיוחד: רוב מכלל קולות בעלי המניות שאינם בעלי ענין

אישי (ללא הנמנעים) או שסך קולות המתנגדים לא יעלה על 2% מסך בעלי זכות ההצבעה. לפי ס'

275(1א) (1) אישור שכר בעל שליטה טעון אישור אחת ל-3 שנים. מכאן, שהחלופה הנכונה היא ג'.

שימו לב חלופה ד' מנסה לבלבל – מצוין בה ועדת התגמול (ולא ועדת הביקורת), כאמור בס' 275(1א) (2)

21. ירון מעוניין לרכוש דירה מאת רחמים. בפגישתם בדירה סיפר ירון שהוא חי בגפו וכי מצבו האישי קשה כתוצאה מהליך גירושין שעבר לאחרונה. רחמים ציין בפני ירון את מחיר הדירה וייצג שלא להתמהמה מכיוון שלדבריו "דירה כזו צריך לחטוף". אף שמחיר הדירה תאם את ממוצע המחירים של דירות במצב זה באותה שכונה. ירון, שסבל מדיכאון, חשש לאבד את ההזדמנות ואמר לרחמים שהוא מעוניין בדירה. השניים חתמו על חוזה, ולאחריו כל צד מילא את חלקו באופן מלא וירון עבר להתגורר בדירה. לאחר כחודשיים ירון מעוניין לבטל את העסקה עקב בעיות רבות שהתגלו בדירה לאחר שהחל להתגורר בה. מה הדין?

א. קיימת לירון עילת ביטול של החוזה בגין כפייה.

ב. קיימת לירון עילת ביטול של החוזה בין עושק.

ג. קיימת לירון עילות ביטול של החוזה בגין עושק או כפייה, לבחירתו.

ד. לא קיימות לירון עילות ביטול של החוזה בגין עושק או כפייה.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיפים 17, 18 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973

17. כפייה

- (1) מי שהתקשר בחוזה עקב כפיה שכפה עליו הצד השני או אחר מטעמו, בכוח או באיום, רשאי לבטל את החוזה.
(2) אזהרה בתום לב על הפעלתה של זכות אינה בגדר איום לענין סעיף זה.

18. עושק

מי שהתקשר בחוזה עקב ניצול שניצל הצד השני או אחר מטעמו את מצוקת המתקשר, חולשתו השכלית או הגופנית או חוסר ניסיונו, ותנאי החוזה גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל, רשאי לבטל את החוזה.

יישום: גם כאן החלופות מרמזות לנו על סעיפי החוק הרלוונטיים – עושק וכפייה. נבחן כל אחת בנפרד.
ירון = קונה ; רחמים = מוכר

לעניין כפייה, המושג הורחב בפסיקה בפסיקה, ובנוסף לכפיה בכוח או איום, נוספה כפיה כלכלית. בנוסף, נקבע מבחן עצימות הכפיה (מאיה נ' פנפורד), שקובע כי אם לא נמנעה מהנטען להיות עשוק, האפשרות לפנות לערכאות משפטיות או להשתמש בייעוץ משפטי, אז ככל הנראה לא מדובר בכפייה.

מנתוני השאלה עולה כי רחמים לא כפה את החוזה: הוא לא הפעיל כוח, לא איים וגם לא כפה כלכלית. בנוסף, לא נמנעה מירון האפשרות לפנות לייעוץ משפטי טרם רכישת הדירה או לערכאות. ולכן, לא קיימת לירון עילת ביטול מכוח כפייה – חלופות א' וג' נפסלות.

לעניין עושק, תחילה נבחן האם יש לנו כאן מצב שאפשר לנצל, מצבו של העשוק (ירון) צריך להיות מאוד קיצוני וחמור עד כדי כך שהוסט שיקול דעתו באופן משמעותי. לפי החוק, מצב כזה הוא מצב של מצוקה (כספי או נפשי) משמעותי, חולשה שכלית או גופנית, או חוסר ניסיון שאינו קשור למומחיות או חוסר הפעלת שיקול דעת. בעניינו, עולה כי ירון היה מצוי במצב אישי קשה וסבל מדיכאון עקב הליך גירושין. גירושין הוא מצב נפוץ ולכן לא נחשב מצוקה לעניין עושק (שאם יתקבל ככזה, חוזים יתבטלו בזה אחר זה). בנוסף, נתון שמחיר הדירה תאם את מחירי הדירות באותה שכונה – ולכן תנאי החוזה לא יכולים להיחשב "גרועים במידה בלתי סבירה מהמקובל" – וגם עילת העושק נפסלת. למעלה מן הצורך, נציין כי לא נמנעה מירון האפשרות להתייעץ משפטית או לפנות לערכאות המשפטיות.

22. הנהלת חברת סייבר הקימה פרויקט חדשני והחליטה להציע ל-2 בעלי תארים שלישיים תפקידי ראש צוות פיתוח. ההנהלה החליטה להציע לד"ר גרוסמן את תפקיד ראש צוות הפיתוח בישראל, ולד"ר זהרי את תפקיד ראש צוות הפיתוח ביפן. הנהלת החברה שלחה את הצעותיה בדואר. ד"ר זהרי השיבה להצעה כי תקבל את המינוי ביפן. שבוע לאחר מכן פורסמה פרשה נרחבת בנוגע לעבירות פליליות שבהן נחשד ד"ר גרוסמן. הנהלת החברה החליטה בישיבה דחופה כי הצעת העבודה לד"ר גרוסמן תבוטל, וד"ר זהרי תקבל במקומו את המינוי בישראל. לאחר הישיבה קיבלה ד"ר זהרי הודעה שהמשרה תתבצע בישראל. לשולחנו של ד"ר גרוסמן הגיעו באותו יום 2 מעטפות מאת החברה. ד"ר גרוסמן פתח אחת מהן וגילה בתוכה את הצעת העבודה, ועליה השיב מיד בחיוב בדואר אלקטרוני. את המעטפה השנייה, שבה הייתה הודעה על ביטול הצע העבודה, בחר שלא לפתוח וקרא את תוכן המכתב רק כעבור חודשיים. מה התשובה הנכונה ביותר?

- נכרת חוזה בין החברה לד"ר זהרי, ותפקידה יבוצע בישראל. נכרת חוזה בין החברה לד"ר גרוסמן.
- נכרת חוזה על פי ההצעה ה-I בין החברה לד"ר זהרי. לא נכרת חוזה בין החברה לד"ר גרוסמן.
- נכרת חוזה בין חברת הסייבר ובין ד"ר זהרי, ותפקידה יבוצע בישראל. לא נכרת חוזה בין חברת הסייבר ובין ד"ר גרוסמן בשל הפרשה הנרחבת בעבירות הפליליות שבהן נחשד.
- נכרת חוזה על פי ההצעה הראשונה בין חברת הסייבר ובין ד"ר זהרי. נכרת חוזה בין חברת הסייבר ובין ד"ר גרוסמן, מכיוון שהודיע על קבלת הצעת העבודה לפני שקרא את ההודעה על ביטולה.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיפים 3, 5, 60 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973

3. חזרה מן ההצעה

(1) המציע רשאי לחזור בו מן ההצעה בהודעה לניצע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה לניצע לפני שנתן הודעת קיבול.

(2) קבע המציע שהצעתו היא ללא חזרה, [...] אין הוא רשאי לחזור בו ממנה לאחר שנמסרה לניצע.

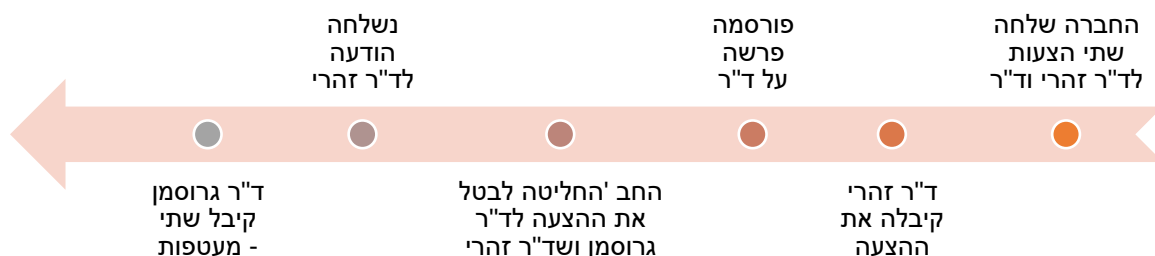
5. קיבול

הקיבול יהיה בהודעת הניצע שנמסרה למציע והמעידה על גמירת דעתו של הניצע להתקשר עם המציע בחוזה לפי ההצעה.

60. דרך ומועד למסירת הודעה

(2) מקום שמדובר [...] רואים את ההודעה כנמסרה במועד שבו הגיעה לנמען או אל מענו.

יישום: החברה שלחה שתי הצעות עבודה - לד"ר זהרי (ביפן) ולד"ר גרוסמן (בישראל). תשובתה של ד"ר זהרי להצעה היא קיבול (גמ"ד, מסירת הודעה). ד"ר גרוסמן טרם השיב. לאחר מכן, החליטה החב' לבטל את ההצעה של ד"ר גרוסמן ולשנות את מיקום מינויה של ד"ר זהרי לישראל. העובדה שהחב' החליטה על שינוי בתנאי ההצעה של ד"ר זהרי לאחר הקיבול אין בכוחו לשנות את החוזה שהשתכלל לעניין יפן – לכן לא רלוונטי (נועד לבלבל). לעניין ד"ר גרוסמן, ההצעה וביטולה הגיעו ביחד, ולפי סעיף 3, נחשבות שנמסרו לו ברגע שהגיעו למען (ולא מתי שהוא מחליט לפתוח אותן). הביטול תקף. העובדה שד"ר גרוסמן בחר שלא לפתוח את המעטפה לא משנה.

23. לאה, בעלים של בית קפה ותיק, החליטה לצאת לפנסיה מוקדמת, ולכן פרסמה את בית הקפה שבבעלותה להשכרה. למודעה ענתה תמר, ובין השתיים נכרת חוזה על השכרת בית הקפה. תמר העבירה ללאה מקדמה על התשלום והחלה לפרסם בקרב חבריה את הבשורה. שבוע טרם פתיחת בית הקפה על ידי תמר הודיעה לאה על החלטתה שלא לצאת לפנסיה מוקדמת ולהמשיך להפעיל את בית הקפה בעצמה, כך שהחוזה בניהן מבוטל. מה תמר זכאית לעשות כעת?

- א. חוזה השכירות בין לאה ותמר עתיד להתחיל בעוד כשבוע ימים, על כן זכאית תמר לדרוש מלאה רק את קבלת המקדמה ששילמה.
- ב. תמר זכאית רק לבטל את החוזה ולתבוע מלאה את החזר המקדמה ששילמה.
- ג. תמר זכאית רק לדרוש את אכיפת החוזה, ואף לתבוע מבית המשפט את אכיפתו.
- ד. תמר זכאית לתבוע את ביטול החוזה והחזר המקדמה ששילמה ללאה או, לחילופין, לדרוש את אכיפת החוזה כמוסכם ואף לתבוע מבית המשפט את אכיפתו.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיפים 2, 6, 7, 9, 17 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1970

2. תרופות הנפגע

הופר חוזה, זכאי הנפגע לתבוע את אכיפתו או לבטל את החוזה, וזכאי הוא לפיצויים, בנוסף על אחת התרופות האמורות או במקומן, והכל לפי הוראות חוק זה.

6. הגדרה

"הפרה יסודית" - הפרה שניתן להניח לגביה שאדם סביר לא היה מתקשר באותו חוזה אילו ראה מראש את ההפרה ותוצאותיה, או הפרה שהוסכם עליה בחוזה שתיחשב ליסודית; תניה גורפת [...].

7. הזכות לביטול

(1) הנפגע זכאי לבטל את החוזה אם הפרת החוזה היתה יסודית.

9. השבה לאחר ביטול

(1) משבוטל החוזה, חייב המפר להשיב לנפגע מה שקיבל על פי החוזה, או לשלם לו את שווי של מה שקיבל אם ההשבה היתה בלתי אפשרית או בלתי סבירה או שהנפגע בחר בכך; והנפגע חייב להשיב למפר מה שקיבל על פי החוזה, או לשלם לו את שווי של מה שקיבל אם ההשבה היתה [...].

17. הפרה צפויה

גילה צד לחוזה את דעתו שלא יקיים את החוזה, או שנסתבר מנסיבות העניין שלא יוכל או לא ירצה לקיימו, זכאי הצד השני לתרופות לפי חוק זה גם לפני המועד שנקבע לקיום החוזה, ובלבד שבית המשפט, בנותנו צו אכיפה, לא יורה שיש לבצע חיוב לפני המועד שנקבע לקיומו.

יישום: בשאלה נתון כי נכרת חוזה בין לאה לתמר. העובדה שלא התחרטה והיא רוצה לבטל את החוזה, מהווה הפרה יסודית, לפי ס' 6, שכן ניתן להניח שתמר לא הייתה מתקשרת עם לאה בחוזה אילו ראתה מראש את הפרת החוזה ותוצאותיה. על כן, תמר זכאית לבטל את החוזה מכוח ס' 7. אולם, תמר גם זכאית לתבוע את אכיפתו של החוזה, מכוח ס' 2. חלופות ב' ו-ג' נפסלות. לפי ס' 9, אם יבוטל החוזה,

תמר תהיה זכאית שתושב לה המקדמה שנתנה ללאה. לפי ס' 17, תמר זכאית לתרופות גם לפני המועד שנקבע לקיום החוזה, מכיוון ולאה אמרה לה שהיא מתכננת לבטלו. חלופה א' נפסלת גם. תמר זכאית לדרוש גם ביטול החוזה ולא רק השבה.

24. הולך רגל נפגע ברגלו מרכב בתאונת פגע וברח. מה הדין?

- א. הנפגע לא יוכל להגיש תביעה עקב היעלמותו של נהג הרכב הפוגע.
- ב. הנפגע יוכל להגיש תביעה לפי פקודת הנזיקין.
- ג. הנפגע יוכל להגיש תביעה לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים.
- ד. הנפגע יוכל לבחור האם להגיש את התביעה לפי פקודת הנזיקין או לחלופין לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 1, 8, 12 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975

1. הגדרות

"תאונת דרכים" - מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה;

8. ייחוד העילה

(1) מי שתאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה על פי חוק זה, לרבות תביעה על פי ביטוח כאמור בסעיף 3(א) ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח, לא תהיה לו עילת תביעה על פי פקודת הנזיקין בשל נזק גוף, זולת אם נפגע בתאונה שנגרמה על ידי אדם אחר במתכוון.

12. תפקיד הקרן

(א) תפקידה של הקרן היא לפצות נפגע הזכאי לפיצויים לפי חוק זה ואין בידו לתבוע פיצויים מאת מבטח מחמת אחת מאלה:
(1) הנוהג האחראי לפיצויים אינו ידוע;

יישום: המאורע נחשב לתאונת דרכים לפי ס' 1 לחוק. לפי ס' 8 לחוק, נפגע בתאונת דרכים שיש לו עילת לתביעה מכוח חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, לא תהיה לו עילת תביעה לפי פקודת הנזיקין עקב נזק גוף שנגרם לו בתאונת הדרכים. חלופה ב' ו-ד' נפסלות.

לפי ס' 12(א)(1), כאשר הנוהג האחראי לפיצויים אינו ידוע (כמו בעניינינו, תאונת פגע וברח) ולנפגע אין ממי לתבוע פיצויים, הקרן לפיצויי נפגעי תאונות דרכים תפצה את הנפגע. חלופה א' נפסלת. מכאן, שהחלופה הנכונה היא ג'.

25. דודתה של שרונה נפטרה, ובצוואה שהותירה אחריה ציוותה להעביר לידי שרונה בעלות בדירה בת 3 חדרים. שרונה קיבלה צו לקיום צוואה. היא פנתה ללשכת רישום המקרקעין לביצוע הצוואה, ונאמר לה כי על אותם מקרקעין קיימת כבר הערת אזהרה, ולפיה התחייבה המנוחה לבצע עסקה באותם מקרקעין. מה הדין?

- א. ניתן לרשום את צו קיום הצוואה ולבצע העברת בעלות על שמה של שרונה, באישורה והסכמתה של הזכאית בהערת אזהרה.
- ב. ניתן לרשום את צו קיום הצוואה ולבצע העברת בעלות על שמה של שרונה, בכפוף להערת האזהרה הקיימת.
- ג. כדי לרשום את צו קיום הצוואה ולבצע העברת הבעלות על שמה של שרונה יש צורך במחיקת הערת האזהרה.
- ד. כדי לרשום את צו קיום הצוואה ולבצע את העברת הבעלות על שמה של שרונה יש צורך בצו בית משפט.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיפים 6, 127 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

6. עסקה במקרקעין

עסקה במקרקעין היא הקניה של בעלות או של זכות אחרת במקרקעין לפי רצון המקנה, למעט הורשה על פי צוואה.

127. תוצאות של הערת אזהרה

(1) נרשמה הערת אזהרה וכל עוד לא נמחקה, לא תירשם עסקה הסותרת את תוכן ההערה, אלא בהסכמת הזכאי או לפי צו בית המשפט.

יישום: לפי ס' 6 לחוק, ירושה ע"פ צוואה לא נחשבת עסקה במקרקעין.

לפי ס' 127(א), אם רשומה כבר הערת אזהרה, לא תירשם עסקה הסותרת את תוכן הערת האזהרה. מאחר וירושה על פי צוואה לא נחשבת לעסקה במקרקעין, ניתן לרשום את הצו לקיום הצוואה ולבצע העברת בעלות בדירה על שמה של שרונה, בכפוף להערת האזהרה הקיימת.

26. במסגרת אירוע פומבי הטיח אחד מן הנוכחים בראש המועצה המקומית כי הוא סוטה המנהל חיי הוללות עם בני מינו חרף היותו נשוי לרעייתו.
בין אלו עוולות קיימת לראש המועצה עילת תביעה?

- א. לשון הרע, פגיעה בפרטיות והטרדה מינית.
- ב. לשון הרע ופגיעה בפרטיות.
- ג. לשון הרע והטרדה מינית.
- ד. או לשון הרע או פגיעה בפרטיות או הטרדה מינית.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיפים 1, 7 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965

סעיפים 2, 4 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981

סעיפים 3, 6 לחוק למניעת הטרדה מינית, התשמ"ח-1988

1. לשון הרע מהי

לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

- (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם ;
- (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו ;
- (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו ;
- (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו ;

7. לשון הרע – עוולה אזרחית

פרסום לשון הרע לאדם או יותר זולת הנפגע תהא עוולה אזרחית, ובכפוף להוראות חוק זה יחולו עליה הוראות הסעיפים (2) עד 15, 55, 58 עד 61 ו-63 עד 68 לפקודת הנזיקים האזרחיים, 1944

2. פגיעה בפרטיות מהי

פגיעה בפרטיות היא אחת מאלה :

- (11) פרסומו של ענין הנוגע לצנעת חייו האישיים של אדם, לרבות עברו המיני, או למצב בריאותו, או להתנהגותו ברשות היחיד.

4. פגיעה בפרטיות – עוולה אזרחית

פגיעה בפרטיות היא עוולה אזרחית, והוראות פקודת הנזיקין, יחולו עליה בכפוף להוראות חוק זה.

3. הטרדה מינית והתנכלות

(1) הטרדה מינית היא כל אחד ממעשים אלה :

- (5) התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחס למינו או למיניותו, לרבות נטייתו המינית ;

6. הטרדה מינית והתנכלות – עוולה אזרחית

- (1) הטרדה מינית והתנכלות הן עוולות אזרחיות, והוראות פקודת הנזיקין, יחולו עליהן בכפוף [...].

יישום: לאור הסעיפים לעיל, המעשה נחשב לשון הרע, פגיעה בפרטיות והטרדה מינית.

27. דוד ביקש לרכוש דירת יוקרה ברמת אביב, אך חסרים לו 100,000 ₪ לטובת הרכישה. בהכירו בכך שמשה, אביו של דוד, שוכב על ערש דווי, וכי הוא עתיד ליורשו, יחד עם שני אחיו, הוסיף הקבלן להסכם הרכישה את שני הסעיפים הבאים: הקבלן יעביר ביום 12.12.2021 את החזקה בדירה לידי הרוכש. מיד לאחר פטירתו של משה, ולפני חלוקת העיזבון, יעביר דוד לקבלן 130,000 ₪ מחלקו בעיזבון. מבין האפשרויות הבאות, מה תהיה חוות דעתך בנוגע להסכם האמור?

- א. ההסכם בטל משום שזכות היורש אינה ניתנת להעברה כל עוד לא חולק העיזבון.
- ב. ההסכם תקף שכן כל עוד לא חולק העיזבון דוד רשאי להעביר את חלקו בעיזבון לקבלן.
- ג. ההסכם בטל משום שהסכם בירושה שעתיד היורש לקבל, שנעשה בחיי המוריש, בטל.
- ד. ההסכם תקף משום שאדם רשאי להעביר את חלקו בעיזבון לאחר בהסכם בכתב.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 7 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965

ע"א 682/74 אברהם יקותיאל נ' בינה ואסתר ברגמן

7. עסקאות אחרות בזכות היורש

(1) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העיזבון רשאי יורש, בהסכם שבכתב, להעביר או לשעבד את חלקו בעיזבון, כולו או מקצתו, ורשאים נושי היורש לעקל חלקו בעיזבון.

(2) [..]

(3) [..]

(4) זכותו של יורש בנכס מסויים מנכסי העיזבון אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לעיקול כל עוד לא חולק העיזבון.

ע"א 682/74 אברהם יקותיאל נ' בינה ואסתר ברגמן – נקבע הלכה לפיה יש לעשות הבחנה בין ירושה לעיזבון, כאשר הקו הוא שצריך לעשות שימוש במילים הנכונות, ככל שזה נשמע אבסורדי. כלומר, אדם לא יכול להתחייב שהירושה שלו תעבור למישהו אחר, אבל הוא יכול להתחייב שנכס ספציפי בעיזבון שהוא יירש בעתיד יעבור למישהו אחר.

יישום: לפי ס' 7, קובע שהעברה של חלק מהעיזבון מותרת לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העיזבון. לעניין חלק, נקבע בפסק הדין יקותיאל כי יורש עתידי יכול לבצע הסכם כאמור על חלק מהעיזבון. לכן, חלופה ד' היא הנכונה.

28. יעקב חסד כסף בקרן ייעודית, שבה ביקש להשתמש לטובת רכישת דירה. לאחר שהצטבר בקרן סכום מכובד ביקש משמעון ידידו לרכוש עבורו דירה בכספי הקרן. שמעון פנה אל יוסי גיסו, בעליה של חברת נדל"ן ידועה, סיפר לו על התפקיד שהוטל עליו, וביקש לרכוש ממנו דירה מתאימה. יוסי הודיע שיש לו דירה מתאימה, ואף הבטיח לשמעון בונס אם ירכוש את הדירה ממנו: שובר זיכוי בסך 30,000 ₪ לטובת חופשה בחו"ל. יוסי מכר לשמעון את הדירה בסך 2,000,000 ₪, ואף נתן לו את הבונס, כמובטח. לאחר שביקר יעקב בדירה החליט שהוא אינו מעוניין בה, אך הוא מעוניין להנות משובר הנופש. איזו חוות דעת משפטית נכונה?

- א. לא ניתן לאחוז בחבל משני קצותיו. אם תבוטל העסקה השובר יוחזר ליוסי. אם לא תבוטל, ניתן לדרוש משמעון להעביר את השובר לידי יעקב.
- ב. על יעקב להודיע ליוסי על ביטול העסקה ולדרוש משמעון להעביר לו ליעקב, את השובר.
- ג. על יעקב להגיש לבית המשפט בקשה לביטול העסקה, ובהזדמנות זו לבקש מבית המשפט שיוורה להעביר לו, ליעקב, את השובר.
- ד. על יעקב לדרוש משמעון למכור את השובר ולהכניס את התמורה לקופת הקרן, לטובת רכישת דירה אחרת. בנוסף לכך, יש להגיש לבית המשפט בקשה לביטול העסקה.

התשובה הנכונה היא ב', הועדה הבוחנת קיבלה גם את חלופה א' כחלופה נכונה.

סעיפים 1, 8, 9, 10 לחוק השליחות, התשכ"ה-1965

1. השליחות ונושאה

(1) שליחות היא יפוי כוחו של שלוח לעשות בשמו או במקומו של שולח פעולה משפטית כלפי ג'.

8. נאמנות וחובות השלוח

קיבל אדם עליו להיות שלוח, חייב הוא לנהוג כלפי השולח בנאמנות ולפעול בהתאם להוראותיו; ובאין כוונה אחרת משתמעת ממהות השליחות או מתנאיה יחולו עליו חובות אלו:

(4) לא יקבל מכל אדם טובת הנאה או הבטחה לטובת הנאה בקשר לנושא השליחות שלא בהסכמתו של השולח.

9. תרופות

(1) הפר השלוח אחת החובות המוטלות עליו לפי סעיף 8, זכאי השולח לתרופות הניתנות בשל הפרת חוזה.

10. נכסים ורווחים

(1) כל נכס שבא לידי השלוח עקב השליחות מוחזק בידו כנאמן של השולח; והוא, אף אם לא גילה השלוח לצד השלישי את קיומה של השליחות או את זהותו של השולח.

יישום: לפי ס' 1, יעקב ייפה את כוחו לשמשון לעניין רכישת הדירה, על כן שמשון הוא שלוחו.

יוסי הקבלן (צד ג') הציע לשמשון בונס על רכישת הדירה, שובר זיכוי ע"ס 30,000 ₪ לטובת חופשה בחו"ל. שמשון רכש עבור יעקב את הדירה ולקח לעצמו את שובר הזיכוי. הדבר נחשב טובת הנאה, ולכן שמשון עבר על החובה הקבועה בס' 8(4), ויעקב זכאי לתרופות בגין הפרת חוזה מכוח ס' 9 לחוק (אכיפה או ביטול החוזה). יתרה מכך, לפי ס' 10(א), אע"פ שנתון שמשון לקח לעצמו את השובר, השובר למעשה שייך ליעקב ומוחזק אצל שמשון בנאמנות.

מכאן, שיעקב זכאי לבטל את ההסכם (ללא פניה לביהמ"ש) ולדרוש משמשון את השובר (ללא פניה לביהמ"ש). חלופה ב' היא הנכונה. חלופה א' התקבלה גם כנכונה, כי יעקב זכאי גם לבטל את ההסכם, כאמור בס' 9(א), ולכן גם חלופה א' נכונה.

29. מוחמד רכש את דירתו ממשוה. בביצוע עסקת הרכישה בדק עורך דינו של מוחמד את הזכויות הקנייניות של משוה וגילה כי כתובה רק הערת אזהרה בגין הדירה לטובתו של משוה. למרות זאת החליט מוחמד לרכוש את הדירה. למרבה ההפתעה, שנים לאחר מכן פונה אלייך מוחמד לאחר שגילה כי משוה רכש את הדירה ממתחזה עם תעודת זהות מזויפת. מוחמד שואל אם קיימות לו הגנות כלשהן בביצוע העסקה. מה הדין?

- א. רכישת מקרקעין ממוכר שלזכותו רשומה הערת אזהרה בלבד שוללת בהכרח את החלתה של תקנת השוק במקרקעין.
- ב. רכישת מקרקעין ממוכר שלזכותו רשומה הערת אזהרה בלבד סותרת בהכרח את החלתה של תקנת השוק במקרקעין.
- ג. רכישת מקרקעין ממוכר שלזכותו רשומה הערת אזהרה בלבד מחייבת בהכרח את החלתה של תקנת השוק במקרקעין אם נעשתה בתום לב ובתמורה.
- ד. רכישת מקרקעין ממוכר שלזכותו רשומה הערת אזהרה בלבד אינה שוללת בהכרח את החלתה של תקנת השוק במקרקעין.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 10 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

ע"א 624/13 מורדכיוב נ' מינץ

10. רכישה בתום לב

מי שרכש זכות במקרקעין מוסדרים בתמורה ובהסתמך בתום לב על הרישום, יהא כוחה של זכותו יפה אף אם הרישום לא היה נכון.

ע"א 624/13 מורדכיוב נ' מינץ - נקבע כי רכישת מקרקעין ממוכר שלזכותו רשומה הערת אזהרה בלבד, אינה שוללת בהכרח את החלתה של תקנת השוק במקרקעין בעניינו.

כלומר, אם אדם רכש דירה ממוכר שרשומה לזכותו הערת אזהרה בלבד, והתברר לאחר מעשה שקניית הדירה נעשתה ממתחזה עם תעודת זהות מזויפת (למשל), עדיין הקונה יוכל לזכות בהגנת תקנת השוק במידה ובדק את העסקה בטרם הרכישה. אולם, אם לא בדק, לא יזכה להגנת תקנת השוק.

יישום: בשאלה נתון כי מוחמד רכש את דירתו ממשוה, וטרם הרכישה בדק עורך דינו של מוחמד את זכויותיו הקנייניות של משוה ומצא כי רשומה לטובתו רק הערת אזהרה. מוחמד ערך הבדיקה באמצעות עורך דינו, ולכן ייתכן שתוחל עליו תקנת השוק.

30. סבטלנה, בעלת עוסק מורשה לייצור תוכן שיווקי באינטרנט, רכשה קרקע, ועל הקרקע בנתה בית צמוד קרקע עם גינה, מחסן וחניה. סבטלנה לא גרה מעולם בבית וטרם סיום הבנייה מכרה את הבית לרונית. סבטלנה פונה אליך כבא כוחה להתייעץ עימך אם חוק המכר (דירות), תשל"ג-1973, חל עליה. מה הדין?

- א. חוק המכר (דירות) חל רק על קבלנים. למרות זאת על סבטלנה להראות באופן פוזיטיבי כי לעסק שברשותה אין נגיעה למכירת הדירה.
- ב. חוק המכר (דירות) עשוי לחול גם על אדם פרטי המוכר דירה, ועל סבטלנה להראות באופן פוזיטיבי כי לעסק שברשותה אין נגיעה למכירת הדירה.
- ג. חוק המכר (דירות) חל רק על קבלנים. לכן סבטלנה אינה נכנסת להגדרת החוק ולא ניתן להחיל במקרה זה את חוק המכר (דירות).
- ד. חוק המכר (דירות) עשוי לחול גם על אדם פרטי המוכר את דירתו, ועל סבטלנה להראות באופן פוזיטיבי כי לא בנתה את הנכס במטרה למכור אותו.

התשובה הנכונה היא ד'

סעיפים 1, 9 לחוק המכר (דירות), התשל"ג-1973

1. הגדרות

"מוכר" - מי שמוכר דירה שבנה או שהוא עתיד לבנות בעצמו או על ידי אדם אחר על קרקע שלו או של זולתו, על מנת למכרה, לרבות [...].

9. חזקה

לענין חוק זה, המוכר דירה שהיתה תפוסה בידי אחר פחות משנה מיום גמר בנייתה או שהוא עצמו גר בה פחות מששה חדשים מיום גמר בנייתה, חזקה שבנה או רכש אותה על מנת למכרה, זולת אם הוכח היפוכו של דבר.

יישום: לפי ס' 1, חוק המכר דירות יכול לחול גם על אדם פרטי. חלופות א' ו-ג' נשללות. סבטלנה היא "מוכר" לפי ס' 1. נתון כי סבטלנה בנתה את הדירה, לא גרה בה, וטרם הסתיימה הבנייה מכרה אותה לרונית. לכן, לפי ס' 9, יהיה על סבטלנה להוכיח שלא בנתה את הנכס במטרה למכרו.

31. אתה בעל משרד עורכי דין ומעוניין לפרסם את השירותים שמשרדך מציע. באילו דרכים אתה יכול לפרסם?

- א. לא ניתן לעשות שימוש בפרסומת קופצת בשום מקרה. ניתן לשלוח מידעון בתפוצה לעמיתים למקצוע וללקוחות שביקשו זאת ולפרסם בעיתונות שאין בה כדי לפגוע בכבוד המקצוע.
- הפרסום יהיה עד רבע עמוד, ואין חובה שהאותיות יהיו בצבע אחיד.
- ב. ניתן לעשות שימוש בפרסומת קופצת רק באופן שיכבד את המקצוע. ניתן לשלוח מידעון בתפוצה לעמיתים למקצוע ולפרסם בעיתונות שאין בה כדי לפגוע בכבוד המקצוע. הפרסום יהיה עד רבע עמוד, ואין חובה שהאותיות יהיו בצבע אחיד.
- ג. ניתן לעשות שימוש בפרסומת קופצת רק באופן שיכבד את המקצוע. ניתן לשלוח מידעון בתפוצה לעמיתים למקצוע בלבד שביקשו זאת ולפרסם בעיתונות שאין בה כדי לפגוע בכבוד המקצוע. הפרסום יהיה עד רבע עמוד, ויש חובה שהאותיות יהיו בצבע אחיד.
- ד. לא ניתן לעשות שימוש בפרסומת קופצת, למעט ביישומון ייעודי לעורכי דין. ניתן לשלוח מידעון בתפוצה לעמיתים למקצוע שביקשו זאת ולפרסם בעיתונות שאין בה כדי לפגוע בכבוד המקצוע. הפרסום יהיה עד רבע עמוד, ואין חובה שהאותיות יהיו בצבע אחיד.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 3 לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומות), התשס"א-2001

3. פרסומת מותרת

(א) פרסומת באמצעים המפורטים להלן בלבד מותרת לעורך דין:

(5) באתרי אינטרנט, ברשתות חברתיות וביישומונים ייעודיים לעורכי דין; למעט-

(4) פרסומת קופצת (Pop Up)

יישום:

בשום מקרה לא ניתן לעשות שימוש בפרסומת קופצת, גם לא ויישומון. חלופות ב', ג' ו-ד' נפסלות.

32. שרון התקשרה עם ערן בעסקה לרכישת מגרש. בהסכם המכר סוכם כי התמורה תשולם בשני תשלומים שווים. לאחר חתימת הסכם המכר, ועוד בטרם שולם התשלום השני על פי הסכם המכר, הבינה שרון כי ציפיותיה לממש את המגרש באופן שניתן יהיה לבנות עליו 10 יחידות דיור לא יתממשו ושבפעול ניתן יהיה לבנות 5 יחידות מגורים בלבד. שרון הבינה, הלכה למעשה, כי התמורה שלה התחייבה בהסכם המכר בגין המגרש הייתה גבוהה משווי האמיתי כפי שהעריכה ו/או ציפתה. לפיכך הודיעה שרון לערן כי העסקה מבוטלת. ערן סבור שביטול העסקה על ידי שרון נעשתה שלא כדין ובכוונתו לעתור לבית המשפט הנכבד נגד ביטול זה. מה הדין?

- א. הודעת שרון בדבר ביטול העסקה ניתנה כדין היות שהוטעתה לסבור כי המגרש בעל פוטנציאל ושווי אחרים מאלו שהתבררו בפועל.
- ב. הודעת שרון בדבר ביטול העסקה ניתנה שלא כדין היות שציפיותיה האישיות של שרון אשר התבררו כלא נכונות אינן מהוות עילה כדין לביטול העסקה.
- ג. הודעת שרון על ביטול העסקה ניתנה כדין כי הודעתה ניתנה כשגילתה ששווי של המגרש נמוך באופן משמעותי מזה שהעריכה ולפיכך ניתן היה לסגת מהעסקה בשלב זה ובטרם שולמה התמורה.
- ד. הודעת שרון בדבר ביטול העסקה ניתנה שלא כדין היות שזו ניתנה לאחר שכבר בוצע תשלום ראשון, ולפיכך לא ניתן היה בשלב זה לסגת מהעסקה.

החלופה הנכונה היא ב'

סעיף 14 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973

14(ד) "טעות" [...] – בין בעובדה ובין בחוק, להוציא טעות שאינה אלא בכדאיות העסקה.

יישום: טעות בכדאיות העסקה (טעות בהערכת שווי או בנטילת הסיכון הכלכלי) אינה עילה לביטול.

33. חברה א' וחברה ב' שימשו כבעלות נכס במקרקעין במשך 20 שנים. בחלוף 20 שנות שותפות מכרה חברה ב' את חלקה בנכס לחברה ג'. חברה א' הגישה תביעה כספית נגד חברה ב' בסך של 3 מיליון ₪ בגין השתתפות בעלויות תחזוקה שבהן אמורה הייתה חברה ב' לשאת במשך 5 השנים שקדמו להגשת התביעה. עם הגשת כתב ההגנה הגישה חברה ב' תביעה כנגד חברה א' בסך של 7 מיליון ₪ בגין דמי ניהול שבהם נשאה חברה ב' בלבד בניגוד למוסכם במשך 15 השנים שקדמו להגשת התביעה. מה הדין?

- חברה ב' זכאית לתבוע בגין תקופה של 15 שנים שקדמה להגשת התביעה.
- חברה ב' זכאית לתבוע בגין תקופה של 7 שנים שקדמה להגשת התביעה.
- חברה ב' זכאית לתבוע בגין תקופה של 5 שנים שקדמה להגשת התביעה.
- חברה ב' לא זכאית להגיש תביעה כאמור היות שמכרה את זכויותיה בנכס.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 4 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958

4. בתובענה על תביעה שלא התיישנה או שהתיישנה אך לא נטענה נגדה טענת התיישנות, לא תישמע טענת התיישנות נגד קיומו באותה תובענה ולא נגד תביעה שכנגד, כשהיא והתביעה שבאותה תובענה נושאן אחד או כשהן נובעות מאותן נסיבות.

יישום: חברה א' הגישה תביעה נ' חברה ב' להשתתפות בעלויות החזקה, בהן אמורה הייתה לשאת במשך 5 שנים שקדמו להגשת התביעה, ואילו חברה ב' הגישה תביעה שכנגד בגין תשלומי ניהול בהם הייתה אמורה לשאת חברה א' במשך 15 השנים שקדמו להגשת התביעה. תזכורת: לפי ס' 5 לחוק ההתיישנות, תקופת ההתיישנות לתובענה שאינה במקרקעין היא 7 שנים. כך, שתביעתה של חברה א' לא התיישנה, אך תביעתה של חברה ב' כן התיישנה. שתי תביעות בנושא אחד (הנכס). לפי ס' 4, בתובענה על תביעה שלא התיישנה (תביעתה של חברה א') לא תישמע טענת התיישנות נגד תביעה שכנגד (תביעתה של חברה ב'), אם שתי התביעות באותו נושא (הנכס המשותף) או נובעת מאותן הנסיבות. מכאן, שחברה ב' זכאית לתבוע בגין תקופה של 15 שנים שקדמה להגשת התביעה.

34. אסנת שימשה יועמ"ש של חברת "שיבולת בע"מ" במשך 10 שנים. לימים עזבה את תפקידה בחברה האמורה, ובחלוף שנה מאז עזיבתה את החברה החלה לייצג כמה תובעים בתביעה שהוגשה נגד החברה בגין אירועים שאירעו בחודשיים שקדמו לתחילת הייצוג על ידה. במסגרת ההליך המשפטי עשתה אסנת שימוש במידע שאליו נחשפה במהלך תפקידה כיועמ"ש בחברה, ואולם מדובר במידע גלוי שכל עורך דין שעוסק בתחום יכול להגיע אליו. חברת "שיבולת בע"מ" החליטה להגיש תלונה נגד אסנת על השימוש במידע אליו נחשפה במסגרת עבודתה כיועמ"ש בחברה כאמור. מה הדין?

- אסנת עברה עבירה אתית היות שעשתה שימוש במידע שאליו נחשפה במסגרת עבודתה בחברה.
- אסנת עברה עבירה אתית היות שעשתה שימוש במידע שאליו נחשפה במסגרת עבודתה ולא קיבלה אישור מהחברה לעשות שימוש במידע זה.
- אסנת עברה עבירה אתית היות שעשתה שימוש במידע שאליו נחשפה במסגרת עבודתה וגם מחמת שהיא מייצגת לקוחות נגד חברה שבה שימשה יועמ"ש.
- אסנת לא עברה עבירה אתית היות שהמידע שהשתמשה בו ממילא מצוי בידי כל עו"ד מהתחום.

השאלה נפסלה על ידי הוועדה הבוחנת

ההשגה: יש לפסול את השאלה.

כבוד הוועדה בחרה בחלופה ד' כתשובה נכונה וצירפה כסימוכין את סעיף 16 לכללי לשכת עורכי הדין אתיקה מקצועית, התשמ"ו 1986 (להלן: "כללי לשכת עורכי הדין").

על מנת להשיב נכונה על שאלה 34 מהדין המהותי, היה על הנבחן לענות 2 שאלות משפטיות:

השאלה הראשונה: האם עורך הדין רשאי לייצג אדם נגד "לקוח לשעבר"? התשובה לשאלה זו, מוסדרת כאמור בכלל 16 לכללי לשכת עורכי הדין, שקובע כי עורך הדין רשאי לייצג נגד לקוח שלו לשעבר (ללא צורך בקבלת היתר), זאת אם הוא אינו מייצג נגד הלקוח בעניין או בקשר לעניין שטיפל בו למען הלקוח, והוא אינו מייצג בעניין אליו יש זיקה של ממש למידע שקיבל עורך הדין מאותו לקוח או מטעמו.

השאלה השנייה: האם עורך הדין רשאי להשתמש במהלך הטיפול נגד לקוח לשעבר, במידע שהגיע אליו מהלקוח (ושכל עורך דין שעוסק בתחום יכול להגיע אליו), חרף העובדה כי למידע נחשף עורך הדין עת טיפל בלקוח לשעבר בעת מילוי תפקידו? או במילים אחרות, האם עורך הדין מפר את חובת הסודיות כלפי הלקוח אם ישתמש במידע זה? התשובה לשאלה זו מוסדרת **בכלל 21 לכללי לשכת עורכי הדין**, שקובע כי עורך דין רשאי להשתמש בידע שהגיעה אליו מאת לקוחו במילוי תפקידו, אם עורך הדין יכול היה לקבלה בדרך אחרת, במאמץ סביר.

לפי תקנה 18(ב) לתקנות לשכת עורכי הדין (סדרי בחינות בדיני מדינת ישראל, באתיקה מקצועית החלה על עורכי דין זרים ובבחינת ההסמכה לעריכת דין) תשכ"ג-1962, על כבוד הועדה הבוחנת לחלק לנבחנים במהלך הבחינה את דברי החקיקה שבהם עוסקות השאלות שבחלק ג' של הבחינה- הדין המהותי (להלן: "**קובץ החקיקה**"). (בקובץ החקיקה שחולק לנבחנים במהלך הבחינה, מצוין כלל 16 לכללי לשכת עורכי הדין, אולם לא קיים זכר בקובץ החקיקה, לכלל 21 לכללי לשכת עורכי הדין.

לפיכך, קיים בשאלה פגם מהותי ויש לפסול את השאלה, זאת מהטעם המנהלי, לפיו בהיעדר צירוף כלל 21 לכללי לשכת עורכי הדין לקובץ החקיקה, לא ניתן היה לשאול שאלה זו במהלך הבחינה; ומהטעם הפשוט, לפיו בהיעדר צירוף הוראת הדין לקובץ החקיקה, לא יכלו הנבחנים לענות על השאלה השנייה ולהגיע למסקנה המשפטית כי חלופה ד' מהווה את התשובה הנכונה.

35. "נציגות בית ויצמן" החליטה לשכור את שירותיה של עו"ד יסמין למען ייצוגם של דיירים בבניין מול יזם בקשר לעסקת פינוי בינוי. לימים התעוררו מחלוקות בין עו"ד יסמין לבין חלק מהדיירים, ולפיכך "נציגות בית ויצמן" הודיעה לעו"ד יסמין כי היא מפוטרת. עו"ד יסמין נענתה לבקשה והעבירה את יפוי הכוח שנתנה לה "נציגות בית ויצמן" לחברתה עו"ד שליו. הדיירים גילו על העברת יפוי הכוח כאמור והחליטו להגיש תלונה נגד עו"ד יסמין לוועדת האתיקה. מה הדין?

- א. עו"ד יסמין לא עברה עבירה אתית היות שהפסיקה את הייצוג והעבירה את יפוי הכוח.
- ב. עו"ד יסמין עברה עבירה אתית היות שהפסיקה את הייצוג בלי שקיבלה הסכמה מפורשת ובכתב מכל אחד מהדיירים בדבר הפסקת ייצוגם.
- ג. עו"ד יסמין עברה עבירה אתית היות שהעבירה את יפוי הכוח לעו"ד שליו בלי שקיבלה מ"נציגות בניין ויצמן" הסכמה נפרדת ומפורשת בכתב להעברת יפוי הכוח כאמור.
- ד. עו"ד יסמין עברה עבירה אתית היות שהעבירה את יפוי הכוח לעו"ד שליו בלי שקיבלה הסכמה מפורשת ובכתב מכל אחד מהדיירים בדבר העברת יפוי הכוח כאמור.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיף 18 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986

18. על אף הוראה כללית שביפוי כוח המרשה להעביר את הטיפול לעורך דין אחר, לא יעביר עורך דין את יפוי הכוח לעורך דין אחר, אלא אם כן נתן לכך הלקוח הסכמה נפרדת ומפורשת בכתב, אולם רשאי עורך דין, על פי הוראה כללית כאמור, לאצול מסמכיו לעורך דין אחר או להיעזר בו בפעולותיו.

יישום: שאלה מבלבלת שדורשת מאיתנו להבין מי הלקוח. נתון כי עו"ד יסמין הועסקה ע"י נציגות בנין ויצמן והיא גם זו שנתנה לה את יפוי הכוח. הייתה הלקוחה של עו"ד יסמין. על כן, עו"ד יסמין לא יכלה להעביר את יפוי הכוח שנתנה לה הנציגות לעו"ד שליו ללא הסכמה נפרדת ומפורשת של הנציגות בכתב. הנציגות לא נתנה הסכמה כאמור, לכן עברה עו"ד יסמין עבירה אתית.

36. עו"ד שלזינגר משמש כבורר בין חברת "פומה" לבין מר איקס בקשר לסכסוך קרקעות. במהלך הבוררות מחליטים שני הצדדים כי הם מעוניינים להפסיק את הבוררות ולנהל את ההליך בבית המשפט. עו"ד שלזינגר נענה לבקשה ולימים אף מסכים לבקשת מר איקס לייצגו במסגרת ההליך המשפטי שמתנהל בינו לבין חברת "פומה". חברת "פומה", אשר מופתעת מהייצוג האמור, מחליטה להגיש נגד עו"ד שלזינגר תלונה לוועדת האתיקה בבקשה לאסור את הייצוג האמור. מה הדין?

- א. עו"ד שלזינגר עבר עבירה אתית היות שהוא מנוע מלייצג צד כלשהו בסכסוך שבו שימש כבורר.

- ב. עו"ד שלזינגר לא עבר עבירה אתית היות ששני הצדדים ביקשו ממנו להפסיק לשמש בורר, ולפיכך הוא רשאי לייצג צד אחד בבית המשפט לפי בקשתו.
- ג. עו"ד שלזינגר עבר עבירה אתית היות שהסכים לייצג את מר איקס בהליך המשפטי בלי לקבל את אישורה של חברת "פומה" בכתב ביחס לאותו הייצוג.
- ד. עו"ד שלזינגר לא עבר עבירה אתית היות שחברת "פומה" איננה עונה על הגדרת "לקוח קבוע" של עו"ד שלזינגר, ולפיכך אין מניעה שייצג את מר איקס בהליך שמתנהל מולה בבית המשפט.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 17 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986

17. לא ייצג עורך דין אדם בענין שדן בו כשופט או כבורר.

יישום: עו"ד שלזינגר שימש כבורר (מוסכם) בסכסוך בין חב' פומה למר איקס. לכן, אע"פ שהצדדים החליטו על הפסקת הבוררות והעברת הסכסוך לביהמ"ש, עדיין עו"ד שלזינגר מנוע מלייצג את מי מהצדדים. לכן, ייצוגו של מר איקס בעניין שדן בו כבורר מהווה עבירה אתית.

קראו את הקטע והשיבו על 3 השאלות הבאות:

מכוח תפקידו של אברהם כקצין אבטחה בגוף ציבורי מוטלת עליו החובה לדווח על כל חשד שלו לגבי פגיעה אפשרית בריבונותה של המדינה. אברהם ידע על כוונתו של יצחק לפגוע בריבונות המדינה, אך לא דיווח על כך, מכיוון שרצה לאפשר ליצחק לפגוע בריבונות המדינה. אברהם לא ביצע כל פעולה בעניין. חוק העונשין קובע כי "מי שעשה, בכוונה לפגוע בריבונותה של המדינה, מעשה שיש בו כדי לפגוע בריבונותה, דינו- מיתה או מאסר עולם".

37. נגד אברהם הוגש כתב אישום בגין סיוע לפגיעה בריבונות המדינה או בשלמותה.
מה הדין?

- א. הטלת אחריות פלילית בגין סיוע לדבר עבירה מחייבת ביצוע מעשה. אברהם לא ביצע דבר לצורך הסיוע, לכן לא ניתן להטיל עליו אחריות פלילית.
- ב. הטלת אחריות פלילית בגין סיוע לדבר עבירה אינה מחייבת מעשה, ובנסיבות מקרה זה ניתן להטיל על אברהם אחריות פלילית.
- ג. הטלת אחריות פלילית בגין סיוע לדבר עבירה אינה מחייבת מעשה, אך בנסיבות מקרה זה לא ניתן להטיל על אברהם אחריות פלילית.
- ד. אין אחריות פלילית בסיוע לעבירה מסוג זה, לכן לא ניתן להטיל אחריות פלילית על אברהם.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיפים 18, 31 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

18. מבנה היסוד העובדתי

(ב) "מעשה" - לרבות מחדל, אם לא נאמר אחרת.

(ג) "מחדל" - הימנעות מעשייה שהיא חובה לפי כל דין או חוזה.

31. מסייע

מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע.

יישום: לפי ס' 18, מעשה, הוא לרבות מחדל, ומחדל הוא הימנעות מעשיית חובה לפי כל דין. חלופה א' נפסלת. הימנעותו של אברהם מדיווח מהווה "מעשה", כך שניתן להטיל עליו אחריות פלילית.

38. מהו היסוד הנפשי הנדרש לצורך הוכחת סיוע לעבירה זו?

- א. רשלנות.
- ב. מודעות להתנהגות ומודעות לנסיבות.
- ג. מודעות להתנהגות, מודעות לנסיבות וכוונה.
- ד. מודעות להתנהגות, מודעות לנסיבות וכוונה מיוחדת.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 31 לחוק העונשין, התשל"ז-1977; ע"פ 320/99 פלונית

31. מסייע

מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע.

ע"פ 320/99 פלונית - נקבע כי אין דרישה שמחשבתו הפלילית של המסייע תהיה זהה לשל המבצע העיקרי. כוונת המסייע הוגדרה כ-"כוונה מיוחדת", והיא לסייע למבצע העיקרי.

יישום: בהתאם לאמור לעיל, היסוד הנפשי של עבירת הסיוע מורכב ממודעות לרכיבי היסוד העובדתי של הסיוע – מודעות לרכיב ההתנהגותי, לרכיבי הנסיבות ול-"כוונה מיוחדת", לסייע למבצע העיקרי. מכאן שהחלופה הנכונה היא ד'.

39. מה העונש המרבי שניתן להטיל בסיוע לעבירה זו?

- א. מיתה או מאסר עולם.
- ב. מאסר 20 שנה.
- ג. מאסר 10 שנים.
- ד. מאסר 7 שנים.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיף 32 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

32. עונש על סיוע

הסיוע לעבור עבירה, עונשו - מחצית העונש שנקבע בחיקוק בשל ביצועה העיקרי; ואולם אם נקבע לה – (1)עונש מיתה או מאסר עולם חובה - עונשו מאסר עשרים שנה;

יישום: בשאלה שואלים מהו העונש המרבי שניתן לקבוע לאברהם (המסייע). לפי ס' 32, העונש על סיוע הוא מחצית העונש על העבירה העיקרית, אך לפי ס' 32(1), ישנו חריג, כך שאם עונש מיתה או מאסר עולם חובה, העונש המרבי שניתן יהא להטיל הוא מאסר 20 שנה.

40. מוריסיו, בגיר ילד מקסיקו ובעל נכסים במקסיקו, הוא תושב ישראל שנים רבות, אך לא קיבל אזרחות ישראלית למרות בקשותיו החוזרות. כשנפטר מוריסיו בדירתו בדרום תל אביב מצא חברו לדירה נייר מכתבים שבו נראה כאילו מוריסיו מצווה לטובת מיכל את רכושו במקסיקו, פרט לכסף מזומן אשר הוא מצווה לחברו לדירה. מיכל היא צברית, יהודייה, בעלת אזרחות ישראלית ולא זרה, אשר פגשה את מוריסיו לפני שנים רבות במקסיקו במהלך טיולה לאחר הצבא. הנכסים שציווה מוריסיו הם: בניין משרדים במקסיקו סיטי, אשר לפי החוק במקסיקו נמצא באזור לשימור וניתן להעבירו בירושה אך ורק לאזרח/ית במקסיקו ויחול לגביו אך ורק הדין המקסיקני (להלן: הבניין), ומנורה בעלת שבעה קנים, בעלת ערך היסטורי רק לקהילה היהודית המקומית (להלן: המנורה), אשר רכש מוריסיו בכסף רב ועברה לבעלותו הבלעדית. החבר מחליט כי הוא מגיש את המסמך לרשם הירושה בישראל בדרישה להכיר בו כצוואה תקפה. ידוע כי מסמך זה הוא צוואה כשרה צורנית לפי החוק במקסיקו, אך אינו צוואה כשרה לפי החוק בישראל.

מה הדין?

- א. בית המשפט בישראל מוסמך לדון בירושתו של מוריסיו, ויחול החוק הישראלי. מיכל תקבל את כל הרכוש פרט לכסף המזומן שבו יזכה חברו לדירה.
- ב. בית משפט בישראל מוסמך לדון בירושתו של מוריסיו, ויחול החוק המקסיקני לגבי הבניין, ולגבי שאר הרכוש יחול החוק הישראלי. מיכל תקבל את כל הרכוש פרט לבניין ולכסף המזומן.
- ג. בית המשפט בישראל אינו מוסמך לדון בירושתו של מוריסיו, יחול החוק המקסיקני, ולא ניתן לקבוע מי יקבל את רכושו של מוריסיו.
- ד. בית המשפט בישראל אינו מוסמך לדון בירושתו של מוריסיו אלא אם יוכח כי חלק מהנכסים שמוריסיו ציווה בצוואתו נחשבים על פי דין כנכסים בישראל.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיפים 135, 136, 140 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965; ע"א 598/85 מסתורה כהנא נ' מאיר כהנא

135. בפרק זה, "מושב" של אדם – המקום בו נמצא מרכז חייו; קטין, פסול-דין ואדם ש [...].

136. בית משפט בישראל מוסמך לדון בירושתו של כל אדם שמושב ביום מותו היה בישראל או שהניח נכסים בישראל.

140.

(1) צוואה כשרה מבחינת צורתה אם היא כשרה לפי הדין הישראלי, לפי דין מקום עשייתה, לפי דין מקום מושבו או מקום מגוריו הרגיל או לפי דין אזרחותו של המצווה בשעת עשייתה או בשעת מותו, ובמידה שהצוואה נוגעת למקרקעין - גם לפי דין מקום הימצאם.

(2) לענין החלתו של דין זר לפי סעיף זה יראו את הכשרות הדרושה למצווה או לעדי הצוואה כענין שבצורה.

ע"א 598/85 מסתורה כהנא נ' מאיר כהנא – בית המשפט בישראל אומנם יכול לקנות סמכות לדון בענייני ירושה לפי ס' 136. אולם, נקבע כי קניית הסמכות, אין בה לבדה כדי לקבוע מהו הדין החל על הירושה. דין זה עשוי להיות, במקרים מסוימים הדין הישראלי, ובמקרים אחרים דין זר.

יישום: מוריסיו ביום מותו היה תושב ישראל, ומכאן שבית המשפט בישראל קנה סמכות לדון בעניינו. עם זאת, מאחר והצוואה במקסיקו כשרה לפי הדין המקסיקני, ביהמ"ש יחיל במקרה הזה את הדין הזר (המקסיקני), לפי ס' 140 לחוק הירושה. כך שאת הבניין מיכל לא תירש, וגם לא את המזומן (אשר מוריסיו הוריש לחברו). את שאר הרכוש מיכל כן תירש.